

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

6^E JAARGANG

WOENSDAG 29 JUNI 1921

No. 287

INHOUD

DE OFFICIEELE OMVANG VAN DEN WONINGNOOD door <i>H. P. J. Bloemers</i>	Biz.	551
Gelijke tarieven over Vlissingen en over Hoek van Holland door <i>Mr. E. F. M. van Meerbeke</i>		556
De „Zeeland” en de Nederlandsche Spoorwegen		557
De Duitsch-Russische Overeenkomst door <i>Dr. Johann Strunz</i>		558
Londensche Correspondentie		560
De Rijksmiddelen		561
AANTEKENING:		
De goudpolitiek der Nederlandsche Bank		562
BOEKAANKONDIGING:		
J. de Louter: <i>Le Droit International Public Positif</i> , bespr. door <i>Prof. Mr. J. P. A. François</i>		563
INGEZONDEN STUKKEN:		
Volkshuisvesting door <i>Dr. J. A. Nederbragt</i>		564
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN		564
MAANDCIJFERS:		
Handelsbeweging over de maand Mei 1921		565
Overzicht der Rijksmiddelen		566
Postchèque en Girodienst		566
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam		566
Ontvangsten van Spoor- en Tramwegmaatschappijen Februari 1921		566
Productie der Kolenmijnen		567
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN		567—574
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen.	Goederenhandel.	
Bankstaten.	Verkeerswezen.	

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins*.
Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink*.
Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam*.
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37*.
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut*.
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408*.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Advertentiën f 0.50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage*.

27 JUNI 1921.

Veel voortgang heeft de geldruimte ook deze week nog niet gemaakt. Particulier disconto was meestal niet onder 4½ pCt. te plaatsen en voor callgeld bestond doorlopend meer vraag dan aanbod. Alleen de prolongatierente liep opnieuw terug en noteerde de meeste dagen slechts 2½ pCt.

* * *

De daling van den markkoers maakte ook deze berichtswEEK weder verderen voortgang. Regelmatig liep deze enkele centen per dag terug; heden deed een extra aanbod den koers op 4,05 vallen. De dollarkoers was veel regelmatigere dan de laatste weken. De stem-

ming was doorlopend vast, zoodat dagelijks een kleine avance te boeken viel, hetwelk voor de geheele week een stijging van bijna 2 pCt. uitmaakte. Daarentegen waren ponden aanmerkelijk flauwer, vooral nadat bekend werd, dat de beëindiging van de mijnwerkersstaking was afgestemd. Ook Parijs liep niet onaanzienlijk terug. Daar België ongeveer op hetzelfde peil bleef, verdween het agio voor Parijs weder grootendeels.

De Bank of England ging na lang aarzelen op 23 dezer over tot een verdere verlaging van haar officieel discontotarif met een half procent.

LONDEN, 24 JUNI 1921.

Gedurende de afgelopen week was het kalm in Lombard Street. Fondsen werden aangeboden, doch de vraag was niet groot.

Groote verwondering in financieele kringen verwekte de verlaging van de Bank Rate tot 6 pCt. 1.1. Donderdag, daar men reeds zoolang teleurgesteld was.

Hernieuwing van daggeld bleef 4½ pCt. en nieuw geld was verkrijgbaar tegen 3½ en 4 pCt. Zevendaagsgeld bleef 5 pCt. tot Donderdag, waarna het 4½ pCt. werd.

De disconto-markt was iets vaster, doch dit had geen verandering in de koersen ten gevolge.

Twee-maandspapier deed 5⁷/₁₆—½ pCt.drie- „ „ 5⁷/₁₆—½ pCt.vier- „ „ 5½—⁹/₁₆ pCt.

zes- „ „ 5½ pCt.

DE OFFICIEELE OMVANG VAN DEN
WONINGNOOD.

In een, zoowel naar vorm als inhoud, hoogst merkwaardig rondschrijven aan de gemeentebesturen heeft de Minister van Arbeid, na een periode, gedurende welke in steeds minder controleerbaar tempo voor-schotten, bijdragen, premies en hypotheeken werden verleend, een plotselinge stagnatie in de regeeringswerkzaamheid ten opzichte van de voorziening in den woningnood aangekondigd.

Deze circulaire is gesteld in den vorm van een be-toog, gevolgd door een vijftal „conclusies”, van welke de eerste, tweede en vijfde de belangrijkste zijn.

Deze luiden:

„1. Voorshands zullen verzoeken om premie of om voor-schot en bijdrage krachtens de Woningwet, die nog niet „bij het Departement van Arbeid zijn ingekomen, niet in „aanmerking komen voor behandeling. De op 1 Juni reeds „bij den hoofdinspecteur ingekomen verzoeken om premie „zullen alsnog op den voet van de geldende regelen wor- „den afehandeld. Bij het Departement reeds ingekomen „verzoeken om bijdrage krachtens de Woningwet, waarop „nog niet is beslist, zullen geleidelijk worden afgehan- „deld, met in acht-neming van het bepaalde onder 2.”

„2. Moet worden aangenomen, dat er in eenige gemeente nog woningnood zal bestaan, ook wanneer de plannen, waarvoor premie of steun krachtens de Woningwet reeds is toegezegd, zullen zijn uitgevoerd, dan zal steun voor nieuwe plannen voor den bouw van arbeiderswoningen in overweging worden genomen, indien kan worden aangetoond, dat er voldoende arbeidskrachten zijn om die nieuwe plannen uit te voeren. Voordat er steun krachtens de Woningwet wordt toegezegd, moet aannemelijk zijn gemaakt, dat het particulier bouwbedrijf niet in de behoefte kan voorzien.

„Bij de indiening van verzoeken om premie of steun krachtens de Woningwet zullen de gemeentebesturen gegevens moeten voorleggen, zoowel betreffende de woningbehoefte als omtrent de beschikbare arbeidskrachten voor het bouwbedrijf.

„5. De bijdragen, krachtens de Woningwet te verleen, zullen in de toekomst in zekere verhouding worden gebracht tot de premies. Binnenkort zal ik hierover nadere mededeelingen aan de gemeentebesturen doen toekomen.”

Over de vijfde „conclusie” zal ik hier niet uitwijken. Ten aanzien van de bedoeling hiervan kan men slechts gissingen maken. Het voorafgaand betoog bevat geen enkele aanwijzing, die in deze den gedachtengang van den Minister kan verraden. Het zal dus zaak zijn, met belangstelling de toegezegde nadere mededeelingen af te wachten. Voor het oogenblik is het van meer betekenis om te onderzoeken, welke waarde toe te kennen is aan het betoog, waarop de twee eerste „conclusies” moeten worden geacht gebaseerd te zijn, en in hoeverre de nieuwe gedragslijn der Regeering door dit betoog gerechtvaardigd wordt.

Op grond van een berekening, waaraan wij straks nader onze aandacht zullen schenken, komt de Minister tot de slotsom, dat „thans reeds een productie van minstens 90.000 woningen in gang is of weldra mag worden verwacht.” Ten einde een antwoord te krijgen op de vraag, in hoeverre door deze productie in den woningnood zal worden voorzien, is op grond van de uitkomsten der woningtelling een berekening gemaakt, welke voert tot de hoogst verrassende slotsom, dat, indien de circa 90.000 woningen werkelijk binnen niet te lange periode (gerekend wordt op 2 jaar) gebouwd worden, over het algemeen en afgezien van bijzondere plaatselijke toestanden mag worden aangenomen, dat de nijpende woningnood zal zijn gelenigd.

Het is niet de eerste keer, dat de Minister van Arbeid ten aanzien van de mogelijkheid eener spoedige bestrijding van den woningnood blijk heeft gegeven van een optimisme, dat anderen, die van het vraagstuk studie hebben gemaakt, geheel vreemd is. Waar dit optimisme zich thans blijkt ontwikkeld te hebben in een mate, welke alle mogelijke verwachtingen heeft overtroffen, en bovendien wordt verklaard, dat het op berekeningen omtrent woningvoorraad, -productie en -behoefte gefundeerd is, moet ernstig betreurd worden, dat alleen de methode van berekenen is vermeld, maar den belangstellenden lezer van de circulaire de cijfers onthouden zijn, welke tot dit merkwaardig resultaat voerden. Wij kunnen thans niet anders doen dan overeenkomstig de aangegeven methode zelf de berekening opzetten. Waar wij hierbij de circulaire op den voet moeten volgen, zullen wij duidelijkheidshalve de bewoordingen daarvan hieronder cursief weergeven en onze opmerkingen daarbij, alsmede onze berekening, met gewone letter daaraan toevoegen.

Om na te gaan hoeveel woningen in gebruik zijn, is het algemeen totaal der woningen verminderd met het totaal der leegstaande woningen. Daarbij is gevoegd het cijfer der gezinnen, die bij anderen inwonen. Aldus is verkregen het benodigd aantal woningen in den engsten zin genomen. Geen rekening is er mede gehouden, dat onbewoonbaar verklaarde woningen op den duur niet bij den voorraad mogen worden opgeteld en zoo spoedig mogelijk dienen te worden vervangen.

Men krijgt dan volgens de resultaten van de woningtelling (waarbij niet in aanmerking is genomen, dat deze telling in 426 gemeenten met 513665 inwo-

ners niet heeft plaats gehad) de volgende cijfers:

Totaal der woningen zonder nering en bedrijf ..	958770
„ „ „ met „ „ „ ..	222805
Alg. totaal	1181575
Af te trekken het totaal der leegstaande woningen	8512
rest	1173063
Hierbij het aantal gezinnen, die bij anderen inwonen	60841
Benodigd aantal woningen „in den engsten zin”	1233904
<i>Het op de boven geschetste wijze verkregen getal woningen is verminderd met het algemeen totaal der woningen.</i>	
Benodigd „in den engsten zin”	1233904
Te verminderen met het algemeen totaal	1181575
„Tekort”	52329

Tevergeefs vraagt men zich af, waarom het algemeen totaal eerst in aanmerking werd gebracht om vervolgens weder van de uitkomst te worden afgetrokken. Verwijdert men dezen omhaal, dan komt de zaak dus hierop neer, dat men ter berekening van het tekort het getal der gezinnen, die bij anderen inwonen, heeft verminderd met het getal der leegstaande woningen, hierbij uitgaande van de fictie, dat alle woningen gelijktijdig bewoond kunnen zijn.

Vervolgens is het percentage berekend, dat het aldus verkregen tekort uitmaakt van het benodigd getal der woningen.

Wanneer de Minister onder „het benodigd getal woningen” hier verstaat het algemeen totaal der woningen, vermeerderd met het hierboven berekend tekort, kunnen wij den lezer mededeelen, dat het gezochte percentage 4,24 bedraagt. Hij vergete dit cijfer echter gerust. Het doet in het verder betoog geen dienst, heeft ook geen enkele betekenis en kan slechts de aandacht afleiden van de zaak, waarom het gaat.

Ditzelfde geschiedt bij den doorsnee-lezer eveneens door de thans in de circulaire volgende mededeeling van de oorzaken, waardoor het aantal toelaatbare samenwoningen in de laatste jaren vermeerderd zal zijn. Hetgeen te dien aanzien wordt gezegd kan, althans voor zoover dit den middenstand en de „beter gesitueerden” betreft, als juist worden aangemerkt. Een berekening van het getal toelaatbare samenwoningen, dat van het totaal getal samenwoningen moet worden afgetrokken om het getal der ontoelaatbare te vinden, is niet gemaakt. Daartegenover wordt er echter op gewezen, dat ook de onbewoonbaar verklaarde woningen zijn verwaarloosd en de omstandigheid, dat onbewoonbaarverklaring in de laatste jaren wegens den woningnood niet meer plaats heeft, buiten rekening is gelaten. In de circulaire wordt dus aangenomen, dat deze beide geheel ongelijksortige factoren tegen elkaar opwegen.

De hoogst onduidelijke uiteenzetting blijft dus uitsluitend hierop neerkomen, dat men ter bepaling van het tijdens de woningtelling (welke October 1919 plaats had) bestaand tekort het getal der dubbele bewoningen verminderd heeft met het getal der leegstaande woningen.

Vervolgens is om een beeld te krijgen van den toestand op 1 Januari 1921 als volgt te werk gegaan.

De gezinssterkte in elke gemeente is uit de uitkomsten der woningtelling afgeleid door het benodigd aantal der woningen als berekend te deelen door (bedoeld is natuurlijk: op) het bevolkingscijfer op 1 Januari 1919 en dan het verschil te berekenen tusschen de bevolking op 1 Januari 1919 en 1 Januari 1921. Het benodigd aantal woningen om in den aanwas der bevolking (bedoeld is vermoedelijk: de aanwas der bevolking gedurende den termijn 1 Januari 1919 tot 1 Januari 1921) te voorzien, wordt dan verkregen door het verkregen verschil te deelen door het gevonden cijfer der gemiddelde gezinssterkte.

De gelegenheid ontbreekt mij om de hier uitgevoerde berekening nog eens te maken voor elke gemeente afzonderlijk, waarin de woningtelling plaats

had. Voor het eindresultaat kan het trouwens weinig verschil maken, indien men ter bepaling van de gemiddelde gezinssterkte het getal inwoners der „getelde“ gemeenten deelt door het totaal getal der in die gemeenten aanwezig bevonden woningen.

Het bevolkingscijfer der 692 getelde gemeenten bedroeg op 1 Januari 1919 (volgens de bevolkingsregisters) 6265038 zielen, terwijl November 1919 geteld werden 1181575 woningen, welk cijfer volgens de circulaire vermeerderd moest worden met 52329 woningen om het „benodigd“ getal te vinden. Deelt men 6265038 door 1233904, dan krijgt men voor de gemiddelde gezinssterkte het getal 5,08.

Hierbij is behalve de algemeene fout, dat het benodigd getal woningen, zooals wij straks zullen zien, geheel onjuist is berekend, een tweetal andere fouten gemaakt. In de eerste plaats is geen rekening gehouden met de noodzakelijkheid om ook voor de toename der bevolking een percentage leegstaande woningen te ramen, in de tweede plaats is men bij de bepaling van de gemiddelde gezinssterkte op 1 Januari 1919 uitgegaan van den woningvoorraad in October 1919 en heeft men dus de vermeerdering van dien voorraad gedurende de eerste negen maanden van 1919 verwaarloosd. Het gevonden quotiënt had dus nog hoger dan 5,08 moeten zijn. Dan was echter opnieuw een fout gemaakt, aangezien blijkens de voorloopige resultaten van de volkstelling het bevolkingscijfer op 31 December j.l. 78.722 lager was dan de bevolkingsregisters op 1 December 1920 aangaven. Misschien wegen de hier bedoelde verschillen ongeveer tegen elkaar op; maar hij, die de berekening van de gemiddelde gezinssterkte maakte, heeft deze correctie van zijn fouten niet kunnen voorzien, zoodat de slordigheid der calculatie voor zijn rekening blijft.

Ter berekening van het benodigd aantal woningen „om in den aanwas der bevolking van 1 Januari 1919 tot 1 Januari 1921 te voorzien“, heeft men dus de gemiddelde gezinssterkte, 5,08, gedeeld op de bevolkingstoename, welke minstens 150000 zielen heeft bedragen. Men komt dan tot een vermeerderde behoefte aan rond 30000 woningen. Ofschoon dit in de circulaire niet vermeld wordt, mag men aannemen, dat hiervan zal zijn afgetrokken de woningvermeerdering gedurende den termijn October 1919 (de woningtelling) tot Januari 1921. Raamt men die vermeerdering op 25000, dan zou dus — daar gelaten, of de berekening van den Minister aannemelijk is — het tekort met 5000 zijn gestegen en zou dit op 1 Januari j.l. minstens $52329 + 5000 = 57329$ hebben bedragen.

Na de mededeeling, dat de bovengenoemde deeling is uitgevoerd, volgt echter in de circulaire het hoogst verrassend bericht: „zoo wordt een totaal woningtekort verkregen van 52516“.

Hoe de Minister is gekomen aan dit cijfer, dat, in strijd met alle te dien aanzien bestaande gegevens, het woningtekort op 1 Januari j.l. gelijk stelt aan het tekort bij de woningtelling, is ten eenen male onverklaarbaar.

Waar niet sterk genoeg kan worden afgekeurd, dat door de Regeering aan ons volk van een zoo hoogst ernstig verschijnsel als den tegenwoordigen woningnood een voorstelling wordt gegeven, welke in strijd is met de werkelijkheid, zij hier echter uitdrukkelijk geconstateerd, dat een volgens de in de circulaire aangegeven methode opgezette berekening van het woningtekort in ieder geval moet leiden tot een eindcijfer, dat het door de Regeering genoemde ver overtreft.

De circulaire vervolgt dan aldus:

Voegt men daarbij (bij het tekort van 52516 woningen) dan 't accres van de behoefte tijdens den duur van den bouw van bovengenoemde 90000 woningen, dan blijkt, dat de te verwachten productie van woningen sterk opweegt tegen de nijpende behoefte.

Wel zelden zal in een regeeringsstuk een onhoud-

bare bewering met meer stelligheid geponeerd zijn. Wij elimineeren voor een oogenblik de vraag, of de te bouwen woningen zullen voldoen aan de behoeften van de verschillende klassen der bevolking (daarop komen wij straks terug) en maken alleen een eenvoudige berekening overeenkomstig de methode der Regeering, aldus met verwaarloozing van verschillende factoren, die den toestand in werkelijkheid belangrijk ongunstiger maken. Neemt men aan, dat de 88000 woningen van den Minister, zooals in de circulaire wordt verondersteld, over twee jaar gereed zullen zijn, dan zal de bevolking (van 1 Januari 1921 tot 1 Juni 1923) inmiddels met 220000 zielen zijn toegenomen. Indien men ook thans weder op een gemiddelde gezinssterkte van 5,08 meent te kunnen rekenen, dan zijn voor deze vermeerdering rond 43300 woningen noodig, hetgeen met de door den Minister noodzakelijk geachte 52516 woningen een „in den engsten zin“ benodigd aantal woningen van 95816 geeft. De bewering van den Minister, dat de te verwachten productie in dit geval „sterk opweegt“ tegen de nijpende behoefte, is werkelijk verbluffend. Ook wanneer men het leegstaan van woningen absoluut kon vermijden, ook indien de getallenverhouding tusschen de verschillende woningsoorten geheel overeen kwam met die van de bevolkingscategorieën, welke die woningen moeten vullen, ook wanneer tot 1 Juni 1923 geen enkele woning wegens wijziging der bestemming, brand, afbraak, cityvorming enz. aan den voorraad onttrokken werd, zou volgens de berekening der Regeering een absoluut tekort van eenige duizenden blijven bestaan. En toch wordt bovengenoemde, niet te verantwoorden verklaring zonder blikken of blozen afgelegd.

* * *

Voordat wij overgaan tot een raming van de werkelijke woningbehoefte, zullen wij de cijfers bezien van de door de Regeering verwachte woningproductie en een poging doen om een splitsing tot stand te brengen tusschen arbeiderswoningen, middenstandswoningen en woningen voor meer gegoeden. Het getal woningen in uitvoering op 31 Januari j.l., 27704, heeft de Regeering blijkbaar ontleend aan de gegevens over den stand der bouwnijverheid in Januari 1921, welke in het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn gepubliceerd (afl. 4, 30 April j.l.). Van deze 27704 woningen werden gebouwd door rijk, provinciën en waterschappen 463, door gemeenten 5300, door woningbouwverenigingen 17256, door particulieren 4685. Mede in verband met de eveneens vermelde bouwsommen neem ik aan, dat van deze woningen 25000 voor arbeiders en 2770 voor den middenstand zijn bestemd.

Van de 6470 woningen, waarvoor bouwvergunning was gevraagd, maar welke nog niet in uitvoering waren, schat ik het aantal arbeiderswoningen op 5800, dat der middenstandswoningen op 670.

Krachtens de Woningwet was steun verleend voor den bouw van 18497 arbeiderswoningen.

Hoe onwaarschijnlijk laag dit getal ook schijnt, de Minister deelt mede, dat op 1 Juni aanvragen om steun krachtens de Woningwet voor 1000 arbeiderswoningen in behandeling waren.

De Regeering schat het aantal middenstandswoningen, in 1921 toegestaan volgens Kon. besluit van 6 November 1919, op 1200.

Aanvragen voor premiebouw (zowel arbeiderswoningen, als — voor het grootste deel — middenstandswoningen) worden vermeld met 31000. Het is te betreuren, dat hier geen splitsing van het getal naar de beide categorieën woningen heeft plaats gehad. Ook de publicaties van den verleenden steun voor premiebouw, verdeeld naar de gemeenten, in de Nederlandse Staatscourant (het laatst in het nummer van 6 Juni, over de eerste vier maanden van dit jaar), bevatten te dien aanzien geen aanwijzing. Men mag echter aannemen, dat deze steunverleening tot nog toe zeer overwegend voor middenstandswoningen is geschied en maakt zich vermoedelijk niet aan een

onvoorzichtige raming schuldig, wanneer men het aantal arbeiderswoningen, waarvan de bouw krachtens deze regeling verzekerd zou zijn, raamt op niet meer dan 13000. De bouw van woningen voor „beter gesitueerden” wordt geschat op 2200. Aldus komt men tot het resultaat, dat de bouw verzekerd zou zijn van 63297 arbeiderswoningen, 22640 middenstandswoningen en 2200 woningen voor meer goeuden.

De Minister veronderstelt, dat deze woningen in twee jaar tijd gereed zullen kunnen komen en baseert die veronderstelling op het in dezelfde statistiek vermeld aantal van 28920 bouwvakarbeiders, die in de maand Januari bij woningbouw werkzaam waren, alsmede op de waarschijnlijkheid, dat, nu de industriebouw sterk ingekrompen is, wellicht meer arbeiders bij den woningbouw betrokken zullen worden.

De statistiek van de bouwvakken verschaft betrekkelijk weinig gegevens, waarop men met eenige zekerheid ramingen kan maken. Het getal van hen, die in Januari bij den bouw betrokken waren is inderdaad zeer waarschijnlijk te laag. Maar gegevens om een juiste schatting te maken ontbreken. Wel is thans verschenen, als nr. 23 der Uitgaven van den Dienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling een „Overzicht van het aantal bouwvakarbeiders in Maart 1921, gesplitst naar gemeenten en beroepsgroepen”, waaruit blijkt, dat in ons land totaal 114901 bouwvakarbeiders aanwezig waren. Timmerlieden, metselaars, voegers, loodgieters, schilders, stukadoors en opperlieden in het metselbedrijf werden in totaal 75416 geteld, terwijl de overigen waren grondwerkers, funderingswerkers, heiers, cementijzervlechters en diversen. Gelet op het feit, dat, blijkens de totalen der aannemingssommen van bouwwerken, de bouw van arbeiders- en middenstandswoningen slechts ruim 50 pCt. van het totaal der bouwwerken bedraagt, is het niet waarschijnlijk, dat voorloopig meer dan 40000 arbeiders bij dien bouw betrokken kunnen worden. En waar de productie van woningen in de laatste tien jaren gemiddeld pl.m. 23000 per jaar heeft bedragen, is in verband met de verkorting van den arbeidstijd (die speciaal in de bouwvakken grooten invloed heeft) moeilijk aan te nemen, dat deze in de eerstvolgende twee jaren tot 35.000 zal kunnen worden opgevoerd. Dat onder de te bouwen woningen er pl.m. 25.000 zijn van grooter type (waarvan zeer vele alleen staande) zal te dezen aanzien niet nalaten een ongunstigen invloed te hebben. Met den bouw van de meer genoemde 90.000 woningen zal, dus thans nog wel minstens 2½ jaar zijn gemoed.

De bevolkingstoename van 1 Januari 1921 tot 1 December 1923 zal zeker 260.000 zielen bedragen. Gedurende de laatste 11 jaren bedroeg zij rond een miljoen zielen, terwijl het toenemend aantal huwelijken een hooger geboortecijfer doet verwachten en het sterftecijfer dalend is. Neemt men voor de gemiddelde gezinssterkte het cijfer 5 aan (hetgeen beslist te hoog is, waar het, in 1909 nog 4.47, alleen door overbevolking onder den invloed van den woningnood, een zoo abnormale stijging kan vertoonen), dan neemt de behoefte tijdens den bouw met minstens 52.000 woningen toe. Bij de woningtelling vond men op 100 woningen 78.2 arbeiderswoningen, 14.3 middenstandswoningen en 7.5 woningen van meergegoeden. Neemt men dezelfde verhoudingscijfers aan, dan zullen voor deze bevolkingstoename moeten worden gebouwd 40.664 arbeiderswoningen, 7436 middenstandswoningen en 3900 woningen voor meer goeuden. Voor laatstgenoemde categorie schijnt de bouw van 2200 woningen verzekerd. Waar deze echter ook de nog benodigde 1700 woningen tot stand zal weten te brengen, zal dit slechts den overigen bouw vertragen.

Bij de woningtelling had dubbele of meervoudige bewoning in 56512 gevallen plaats, waarvan in arbeiderswoningen 37346, middenstandswoningen 12474, woningen van meergegoeden 6692. Echter woonden 60678 gezinnen bij anderen in. Aangezien deze meervoudige bewoning bijna uitsluitend in arbeiderswo-

ningen voorkomt, moet worden aangenomen, dat in de getelde gemeenten minstens 40500 arbeidersgezinnen bij anderen inwoonden en hoogstens 12800 middenstandsgezinnen. De woningtelling had niet plaats in 426 gemeenten met een inwonertal van 7 pCt. van de bevolking des rijks. Er zijn geen redenen, waarom het getal dubbele bewoningen in deze gemeenten naar verhouding lager zou zijn, zoodat dit voor arbeiders in totaal 43300, voor middenstandsgezinnen 13600 zal hebben bedragen. Wij schatten het aantal „geoorloofde” dubbele bewoningen bij arbeiders op 5 pCt., bij middenstandsgezinnen op 40 pCt. en komen dan tot een getal „ongeoorloofde” dubbele bewoningen van respect. rond 41000 en 8000.

Om de berekening niet te ingewikkeld te maken, veronderstellen wij (en de hiermede te maken fout is in het voordeel van de regeeringscirculaire), dat de toeneming van de woningbehoefte door den aanwas van de bevolking in 1919 en 1920, te zamen met het getal der tusschen 1 November 1919 en 1 Januari 1921 vervallen woningen, gelijk is geweest aan de vermeerdering van den woningvoorraad gedurende laatstgenoemde termijn.

Voor de berekening van de werkelijke woningbehoefte is voorts noodig een raming van de door den Minister verwaarloosde, maar niettemin onmisbare „noodzakelijke woningreserve”.

In beschouwingen over de woningbehoefte is veelal uitgegaan van de meening, dat het voor de beweging van de bevolking over den woningvoorraad noodig is, dat ongeveer 3 pCt. van dien totalen voorraad leeg staat. Met Ir. J. M. A. Zoetmulder, die aan dit vraagstuk in het „Tijdschrift voor Volkshuisvesting” van April j.l. een dezenswaardig artikel heeft gewijd, zijn wij van meening, dat dit cijfer aan den hoogen kant is. Echter is o.i. met de lage percentages, waartoe de beschouwingen van den heer Zoetmulder leiden, geen genoegen te nemen. Deze komt op grond van de staten aangaande de bevolkingsbeweging te Rotterdam voor noodzakelijk onbewoond in die stad tot een percentage van 0,49. Het valt echter niet te ontkennen, dat het getal verhuizingen binnen de gemeente onder den invloed van den zeer scherp woningnood in deze stad tot een minimum beperkt moet zijn en dat ook alle andere factoren, door den heer Zoetmulder genoemd, daardoor op gelijke wijze moeten zijn beïnvloed. Voor Heerlen wordt een cijfer gevonden, dat gelegen is tusschen 1,57 pCt. en 2,8 pCt. Zonder twijfel is de meening van den heer Zoetmulder juist, dat in kleinere plaatsen, waar de eigen woning het veelvuldigst voorkomt, de vereischte reserve niet zoo groot zal behoeven te zijn als die in de grootste steden en industrie-centra, waar het huurhuis steeds overheerschend is. Maar naar onze meening kan de noodzakelijke woningreserve over het geheele land toch niet beneden 2 pCt. worden geraamd. Daalt zij beneden dit percentage, dan kan van opruiming van krotwoningen geen sprake zijn.

In November 1919 stonden op een totaal van 1181575 woningen 8512 woningen leeg. In aanmerking nemende de niet getelde gemeenten en de toeneming van de woningbehoefte tot 1 December 1923, meenen wij, dat met een noodzakelijke woningreserve op dien datum van 28000 woningen rekening moet worden gehouden en dat voor dit doel, boven de in 1919 leegstaande pl.m. 9000 woningen, de behoefte aan 15000 arbeiderswoningen en 2700 middenstandswoningen zal bestaan.

Voorts nemen wij aan, dat vanaf 1 Januari 1921 tot December 1923 door cityvorming, wegeaanleg, onttrekking van woningen aan hun bestemming, enz. 5500 woningen zullen komen te vervallen, terwijl in dien termijn tevens een getal van 2000 krotten en onbewoonbare noodwoningen zal worden opgeruimd. Dit totaal van 7500 woningen zal vrijwel geheel door arbeiderswoningen vervangen moeten worden. Wij rekenen, dat dit met 7200 woningen het geval moet zijn en dat 300 middenstandswoningen komen te vervallen.

Indien men tegen 1 December 1923 in „de nijpende behoefte” wenscht te voorzien, zal derhalve noodig zijn de aanbouw van:

	Arbeiders- woningen	Middenstands- woningen
wegens de bevolkingstoename van 1 Januari 1921 tot 31 December 1923.....	40500	7500
wegens ongeoorloofde dubbele bewoning.....	41000	8000
wegens tekort aan woningreserve.....	15000	2700
wegens cityvorming, onttrekking van woningen aan hun bestemming, afbraak van krotten.....	7200	300
Totaal.....	103700	18500

Blijkens de hierboven uitgevoerde berekening zou de totstandkoming voor 1 December 1923 verzekerd zijn van:

	Arbeiders- woningen	Middenstands- woningen
in uitvoering op 31 Jan. 1921 bouwvergunning aangevraagd 31 Januari 1921, doch nog niet in uitvoering.....	5800	670
Woningwetbouw van 1 Jan.— 1 Mei 1921.....	18497	—
idem in behandeling op 1 Juni 1921.....	1000	—
Middenstandswoningbouw Kon. Besl. 6 November 1919 premiebouw.....	13000	1200
Totaal.....	63297	22640

Naar onze bescheiden meening zal aan de „nijpende woningbehoefte” derhalve op 1 December 1923 geenszins voldaan zijn, maar geeft de toestand in tegen-deel tot de meeste ernstige bezorgdheid aanleiding.

De vrees, welke zich reeds gedurende de laatste maanden had meester gemaakt van velen, die zich met de studie van het woningvraagstuk bezighouden, dat de Regeering door het al te sterk bevorderen van den particulieren bouw, welke zich in hoofdzaak op de productie van middenstandswoningen toelegt, den bouw van arbeiderswoningen ernstig zou bemoeilijken, deze vrees blijkt helaas zeer gegrond te zijn geweest. En zij, die bij herhaling hebben betoogd, dat de Regeering op het gebied van den woningbouw telkens weder blijk geeft, den toestand niet te overzien, zullen ook thans in het gelijk worden gesteld. De toekomst is dus deze, dat, zelfs indien de woningproductie in de eerstvolgende jaren naar den wensch van de Regeering verloopt (hetgeen hoogst onwaarschijnlijk is, aangezien een gedeelte van den „premiebouw” niet tot uitvoering zal komen), nauwelijks eenige vermindering van den woningnood der arbeiders zal kunnen worden geconstateerd, terwijl een getal middenstandswoningen zal worden gebouwd, dat inderdaad „sterk opweegt tegen de nijpende behoefte”.

Het is in dit verband niet misplaatst er op te wijzen, dat, terwijl op 1 Juni j.l. reeds bij den hoofdinspecteur ingekomen verzoeken om premie (in hoofdzaak middenstandswoningbouw) alsnog, zonder eenig voorbehoud, op den voet van de geldende regelen zullen worden afgehandeld, ten aanzien van de eveneens reeds ingekomen verzoeken om steun krachtens de Woningwet (arbeiderswoningbouw) wel een voorbehoud wordt gemaakt. Deze zullen „geleidelijk worden afgehandeld” met in acht-neming van het bepaalde onder conclusie 2, hetgeen beteekent, dat voordat de hier bedoelde steun wordt toegezegd, aannemelijk moet worden gemaakt, dat het particulier bouwbedrijf niet in de behoefte kan voorzien. Misschien moeten daarvoor tevens nog gegevens worden overgelegd, zoo-wal betreffende de woningbehoefte als omtrent de voor het bouwbedrijf beschikbare arbeidskrachten, maar dit is niet geheel duidelijk.

Uit het bovenstaande moge de wenschelijkheid blijken, dat de Regeering zoo spoedig mogelijk haar standpunt herziet. Het is duidelijk, dat de boot in een

sterken stroom is geraakt, die haar onverbiddelijk drijft in de richting van den verkeerden wal. Maar misschien kan er nog iets aan gedaan worden, dat zij daar zonder al te groote stooten aankomt.

Een uitlating van den Directeur-Generaal der Volksgezondheid op de laatste vergadering van het Instituut voor Volkshuisvesting geeft te dien aanzien eenigen moed. Mr. Lietaert Peerbolte gaf in die vergadering nml. te kennen, dat de Regeering geenszins den verderen woningbouw wil stopzetten en dat bijdragen, indien de noodzakelijkheid daarvan blijkt, ook in het vervolg zullen worden verleend.

De Regeering zal het wellicht onvermijdelijk achten om ook den middenstandswoningbouw nog meer te bevorderen dan thans reeds heeft plaats gehad, aangezien tot nog toe bij het verlenen van steun daarvoor de behoefte niet beoordeeld werd en dus te verwachten is, dat tegenover een overproductie in sommige gemeenten een tekort in andere zal staan. Dringend wenschelijk is echter, dat de Regeering voorloopig slechts in de uiterste noodzakelijkheid dezen bouw bevorderen zal. Zij verliese hierbij bovendien niet uit het oog, dat de in den laatsten tijd gebouwde en thans nog te bouwen arbeiderswoningen binnen afzienbaren tijd een huur zullen moeten opbrengen, die, bij voortduring en verergering van de economische malaise, boven de krachten van zeer veel arbeiders zal gaan, zoodat veilig voorspeld kan worden, dat een niet onbelangrijk getal van deze woningen binnen enkele jaren bezet zal zijn door middenstanders, op wie de malaise eveneens haar invloed zal doen gelden. Dit verschijnsel kan thans reeds worden geconstateerd.

Naast groote terughoudendheid bij het verlenen van steun voor middenstandswoningbouw dient de Regeering tegenover aanvragen om steun voor den bouw van arbeiderswoningen een zooveel mogelijk tegemoetkomende houding te toonen.

Hierbij zal men echter de tweede conclusie in aanmerking moeten nemen, waartoe de door ons geleverde beschouwingen voeren. Uit onze berekeningen komt zeer scherp naar voren, welk een hoog spel de Regeering speelde door zonder systematisch plan den bouw van duizenden woningen van een relatief groot type te bevorderen in een tijd, waarin beperktheid van het getal beschikbare arbeidskrachten tot groote omzichtigheid maande. In de eerste plaats geldt dit de maatregelen, die den aanbouw van een waarschijnlijk te groot aantal middenstandswoningen waaronder zeer vele kleine villa's, ten gevolge zullen hebben. Maar ook ten aanzien van de arbeiderswoningen, zelfs voor den noodwoningbouw ingevolge de Woningnoodwet, is, zooals wij reeds herhaaldelijk betoogden, de grens van het noodzakelijke meermalen overschreden. De eisch, dat in iedere woning minstens drie slaapkamers moeten worden aangebracht, heeft tot verspilling van een niet geringe hoeveelheid kapitaal, arbeidskracht en materialen geleid en de woningproductie onnoodig beperkt. In duizenden woningen, krachtens Woningwet en Woningnoodwet gebouwd, staan een of twee slaapkamers leeg en het toelaten van dubbele bewoning is in de eerstbedoelde woningen hoogst ongewenscht, in de laatst bedoelde niet alleen ongewenscht, maar terecht verboden. Met het oog op de vorming van zeer talrijke jonge gezinnen, met het oog op de onvolledige gezinnen, de vele ouden van dagen en de duizenden bewoners van krotten, bouwvallige noodwoningen en onbewoonbaar te verklaren éenkamerwoningen, is de bouw van een groot getal woningen, welke naast een woonkamer en keukentje, niet meer dan twee (in sommige gevallen zelfs één) slaapkamer bevatten, alleszins gemotiveerd. En deze bouw is sneller en meer economisch tot stand te brengen.

Voor het blijmoedig optimisme van den Minister blijkt, bij dieper gaande beschouwing van de circulaire, zeer weinig grond aanwezig te zijn; en het is een raadsel, dat de Rijkswoningraad, die over deze gewichtige zaak toch gehoord zal zijn, de publicatie van de circulaire, althans in dezen vorm, niet heeft weten te verhinderen. De eenige verdienste van het

stuk is deze, dat het de Regeering dwingt den zorgvollen toestand met ernst te overzien en, met groote voorzichtigheid haar verdere gedragslijn te bepalen.

Het vraagstuk van den woningnood zal nog vele jaren in het centrum der belangstelling blijven staan en met instemming halen wij de woorden aan van den Engelschen Minister van Volksgezondheid Addison in diens voorwoord voor Kingsley Wood's onlangs gepubliceerd werk „The Law and Practice with regard to Housing in England and Wales”, welke woorden als het ware voor Nederland geschreven zijn:

The National Housing Problem is to-day in a most acute form, and it will long continue to occupy the attention of our citizens. When sufficient houses have been built to make up the grave war shortage, we have still to take up the equally important task of clearing the slums and the insanitary areas, which are so wasteful and so detrimental both to the physical and commercial interests of the Country.

H. P. J. BLOEMERS.

Velp (G.), 18 Juni 1921.

GELIJKE TARIEVEN OVER VLISSINGEN EN OVER HOEK VAN HOLLAND.

De Tweede Kamer heeft de Regeering uitgenoodigd stappen te doen „tot herstel van gelijke tarieven van Nederlandsche stations naar Londen via Vlissingen en via Hoek van Holland”.

Uit de beraadslagingen blijkt, dat men de tegenwoordige ongelijkheid van de prijzen wijt aan de berekening naar de kilometerafstanden, en dat men denkt, dat die prijzen vroeger gelijk waren omdat toen een andere wijze van berekening gevolgd werd. Hoe men tot deze voorstelling gekomen is, begrijp ik niet, want welke andere maatstaf zou voor de berekening van spoorwegtarieven bruikbaar zijn?

Elke mij bekende spoorwegonderneming heeft dan ook een K.M.-prijs vastgesteld, die, ter berekening van hare zoogenaamde *locale prijzen*, toegepast wordt over de afstanden tusschen de verschillende stations van haar net.

En als rechtstreeksche prijzen voor het doorgaand verkeer tusschen verschillende vervoersondernemingen kunnen toch ook maar niet willkeurige bedragen genomen worden. Het ligt immers voor de hand, en dit geschiedt dan ook steeds, dat rechtstreeksche prijzen gevormd worden door samentelling van de locale prijzen, die derhalve als *normale aandelen* van de betr. vervoersondernemingen in de rechtstreeksche prijzen opgenomen worden, b.v.

	locale prijzen ¹⁾ = normale aandelen	
	I	II
Rotterdam—Vlissingen	f 8,35	f 6,25
Vlissingen—Folkestone ²⁾	„ 20,—	„ 14,—
Folkestone—Londen ³⁾	„ 18,40	„ 12,25
rechtstreeksche prijs Rotterdam—Londen over Vlissingen	f 46,75	f 32,50
	locale prijzen ¹⁾ = normale aandelen	
	I	II
Rotterdam—Hoek van Holland	f 1,75	f 1,35
Hoek van Holland—Londen ⁴⁾	„ 34,50	„ 23,—
rechtstreeksche prijs Rotterdam—Londen over Hoek van Holland	f 36,25	f 24,35

Worden de prijzen over Vlissingen verlaagd tot die over Hoek van Holland, dan is niet meer genoeg beschikbaar om normale aandelen te geven aan de Ned. Spoorwegen, de Zeeland en de South Eastern, want dan ontstaat een tekort van f 10,50 voor de I kl. en van f 8,15 voor de II kl.

Hoe zouden deze tekorten gedragen moeten worden? En hoe geschiedde zulks ⁵⁾ vóór den oorlog?

¹⁾ f 1 is hier herleid tegen f 11,50. ²⁾ Stoomvaart Maatschappij Zeeland. ³⁾ South Eastern and Chatham Railway. ⁴⁾ Great Eastern Railway. ⁵⁾ De bagageprijzen over Vlissingen en over Hoek van Holland waren nimmer gelijk.

De meest gevolgde methode is, dat de vervoersondernemingen, die bij de gelijkheid van prijzen belang hebben, het tekort dragen naar verhouding van hare normale aandelen, welke dientengevolge een evenredige vermindering ondergaan.

Was deze methode gevolgd onder de toepassing van het Tarief van 1 Mei 1905, dat tot 1911 van kracht bleef, dan zouden de S. S., de Zeeland en de South Eastern zich een vermindering van hare normale aandelen hebben moeten laten welgevallen. De S. S. wees zulks echter af en eischte en kreeg normale aandelen, zoodat de tekorten geheel gedragen werden door de Zeeland en de South Eastern. ¹⁾

In 1911 veranderde de toestand.

De H. I. J. S. M. en de Great Eastern kondigden een belangrijke vermindering aan van den duur van de reis over Hoek van Holland.

Wilde de Vlissingche dienst niet in ongunstiger verhouding komen, dan moest over Vlissingen evenveel tijd bespaard worden.

Dit was niet mogelijk over Vlissingen—Queenborough, wel daarentegen over Vlissingen—Folkestone.

Daarom werd de nachtdienst van Queenborough naar Folkestone verplaatst.

Maar over Folkestone kon de South Eastern van het tekort over Vlissingen niets dragen, op uitkeering van haar aandeel Folkestone—Londen in zijn geheel moest zij steeds aanspraak maken; waarom doet niets ter zake.

Daarbij kwam, dat het normale aandeel Folkestone—Londen, dat niet voor vermindering vatbaar was, aanzienlijk hooger was dan het normale aandeel Queenborough—Londen, waarvan de South Eastern bovendien nog een belangrijk gedeelte prijs gaf om het tekort over Vlissingen te helpen dragen.

En wat S. S. betreft, deze had op 1 Januari 1911 een nieuw locaaltarief ingevoerd, waardoor de enkele reis-prijzen verlaagd, daarentegen de prijzen voor een reis heen en terug voor groote afstanden veel verhoogd werden.

Tot een belangrijke tegemoetkoming aan de Zeeland was de S. S. ook toen niet bereid en zij weigerde de bedragen, waarmede de tekorten over Vlissingen verhoogd werden, geheel of gedeeltelijk voor hare rekening te nemen. De eenige concessie, welke zij deed, bestond daarin, dat zij geen hoogere aandelen eischte dan zij vóór 1911 genoten had, en dat, voor zooveel hare nieuwe locale prijzen naar Vlissingen lager waren, zij met deze lagere bedragen als aandelen in de rechtstreeksche prijzen genoegen nam.

Voor elk plaatsbewijs, dat over Vlissingen afgegeven en over Folkestone gebruikt werd, kreeg de South Eastern dus aanzienlijk meer, de S. S. evenveel of bijna evenveel als vóór 1911, zoodat, inkomsten uit anderen hoofde buiten beschouwing gelaten, voor de Zeeland in de meeste gevallen nog slechts luttele bedragen overbleven.

Het ongunstigst waren wel de cijfers voor Rotterdam—Londen, waarvoor als prijzen over Vlissingen overgenomen waren de prijzen, berekend over Hoek van Holland:

	enkele reis		heen en terug	
	I	II	I	II
	f 18,95	f 12,45	f 30,10	f 20,10
Hiervan ging af:				
voor de South Eastern	„ 10,65	„ 7,10	„ 21,30	„ 14,20
voor de S. S.	„ 4,35	„ 3,30	„ 8,70	„ 6,30
zoodat voor de Zeeland overbleef:	f 3,95	f 2,05	„ 0,10	„ -0,40

wat wil zeggen, dat de Zeeland een reiziger, voorzien van een retourbiljet I kl. Rotterdam—Londen, vervoeren moest van Vlissingen naar Folkestone en van

¹⁾ Ik kan hier slechts de voornaamste punten behandelen, daar ik anders te uitvoerig zou worden. Ik spreek daarom ook niet over de H. I. J. S. M., die immers slechts door enkele harer stations plaatsbewijzen over Vlissingen liet afgeven en dus voor het Vlissingche verkeer van weinig betekenis was.

Folkestone naar Vlissingen te zamen voor de somma van tien Nederlandsche centen.

En dat, mog mooier, de Zeeland voor het vervoer van Vlissingen naar Folkestone en van Folkestone naar Vlissingen van een reiziger, voorzien van een retourbiljet II kl. Rotterdam—Londen, niet alleen niets ontving, maar nog f 0,40 betalen moest, opdat de South Eastern en de S. S. hare aandeele zouden krijgen!

Aldus geschiedde vóór den oorlog, toen de Zeeland nog niet door de Directie van de Nederlandsche Spoorwegen gesaboteerd, mishandeld en vermoord werd.¹⁾

Toch was de S. S. sedert vele jaren door de nauwste vriendschapsbanden met de Zeeland verbonden geweest! Maar juist dank zij deze ervaring kon zij zich goed rekenschap geven van de beteekenis van den Vlissingschen dienst voor het verkeer tusschen Nederland en Engeland en zij achtte het doelloos een gedeelte van de tekorten te dragen, omdat de ondervinding aangetoond had, dat met gelijke prijzen toch niets bereikt werd: tusschen Nederland en Engeland immers werd met den nacht- en dagdienst over Vlissingen vervoerd één reiziger tegen drie reizigers met den nachtdienst alleen over Hoek van Holland. Geographisch ligt Vlissingen nu eenmaal ongunstiger dan Hoek van Holland, van schier alle Ned. stations is de afstand grooter, wat Vlissingen en ten opzichte van den reisduur en ten aanzien van de tarieven handicapt tegenover Hoek van Holland; en tegenover dit nadeel ten Oosten van Vlissingen staat geen gelijkwaardig voordeel ten Westen van deze haven.

Op welke gronden zouden de Nederlandsche Spoorwegen dan een andere houding moeten aannemen dan voorheen de S. S., die toch van vijandschap tegen den Vlissingschen reisweg waarlijk niet verdacht kon worden? Waarom zouden van gelijke prijzen nu betere gevolgen verwacht mogen worden dan voorheen? De heer Van Beresteijn gaat in zijn motie niet ver genoeg, met gelijke prijzen is de Zeeland niet geholpen, hij had voor Vlissingen lagere prijzen moeten eischen. Hij acht zulks uitvoerbaar, want hij verzoekt den Minister „desnoods de Harwich-lijn minder te behandelen”. Of is dit maar een grapje van den heer Van Beresteijn, die toch wel zal inzien, dat, wanneer Nederland aan de Harwich-lijn moeilijkheden in den weg zou leggen, Engeland dit dubbel en dwars aan den Vlissingschen dienst betaald zou zetten?

Volledigheidshalve zij nog vermeld, dat de Zeeland haar normaal aandeel Vlissingen—Folkestone verlaagd heeft, waardoor thans voor het zuidelijke gedeelte van Nederland de prijzen over beide reiswegen gelijk zijn. Voor het noordelijke gedeelte zijn echter de prijzen over Vlissingen nog altijd hooger dan over Hoek van Holland.

Mr. E. F. M. VAN MEERBEKE.

[Aan het vraagstuk van de verhouding tusschen het verkeer over Hoek van Holland en over Vlissingen werd door den directeur der Nederlandsche Spoorwegen, Jhr. Kretschmar van Veen in het „Hbld.” van 14 Juni j.l., avondblad, een beschouwing gewijd, welke met vrucht naast bovenstaand artikel geraadpleegd kan worden. In overleg met den schrijver laten wij deze beschouwing hieronder in haar geheel volgen. — Red.]

DE „ZEELAND” EN DE NEDERLANDSCHE SPOORWEGEN.

Bij de bezorgdheid en beroering, die blijkens de herhaalde vragen en debatten in de Staten-Generaal en tal van uitingen in de pers over het lot van de Mij. „Zeeland” in den lande heerschen, kan het misschien eenig nut hebben te vernemen, wat zich te dien aanzien in den boezem der directie van de spoorwegen, die sedert de fusie in 1917 uit leden, afkomstig van S. S. en H. IJ. S. M. is samenge-

steld, heeft afgespeeld en hoe zij tot het door haar ingenomen standpunt is gekomen.

Vooreerst dient er dan aan te worden herinnerd dat, toen in 1910 in de kapitaalbehoefte der „Zeeland” moest worden voorzien, het kapitaal met f 1.000.000 aandeelen werd uitgebreid, welke door S. S. werden genomen; bovendien sloot de „Zeeland” bij S. S. een geldleening groot f 450.000.

Voor S. S. was deze aanzienlijke deelneming in het kapitaal van belang om voorgoed de buitensluiting van den invloed van concurrente spoorwegbelangen bij de „Zeeland” te verzekeren, vóór de Mij. „Zeeland” gaf het de zekerheid, dat bij verandering van de spoorwegpolitiek in Nederland, hetzij dan dat een fusie zou tot stand komen, hetzij dat de Staat de exploitatie der spoorwegen op zich zou nemen, de spoorwegexploitant een zoo overwegend belang bij haar bloei zou hebben, dat zij bij opheffing der concurrentie niet in het gedrang zou komen.

In 1917 geschiedde het eerste: de directies van H. IJ. S. M. en S. S. werden samengevoegd en in het beheer gesteld van het geheele Nederlandsche spoorwegnet. De concurrentiestrijd, die vóór den oorlog culmineerde in de buitenlandsche verbindingen en schatten gelds verslond, zou niet worden hervat; alle aandacht kon worden gewijd aan het vraagstuk hoe op de meest economische wijze aan de eischen van het verkeer te voldoen, wat te meer noodig was nu door den oorlog en zijne gevolgen de economische en internationale verhoudingen zoo ingrijpend waren gewijzigd of zich nog zouden wijzigen. Sloot vóór den oorlog de bedrijfsrekening der spoorwegen met een batig slot, ondanks de groote offers waartoe de concurrentie dwong, thans zou het niet meer mogelijk zijn uitgaven te dragen, die niet voor het verkeer waren vereischt.

Het was voor mij, die als directeur-generaal der S. S. als 't ware hart en hand der maatschappij aan de „Zeeland” had verpand, een wreede ontgoocheling het nuchtere feit voor oogen te zien, dat onder de nieuwe omstandigheden de „Zeeland” de oude plaats in het verkeer niet meer zou kunnen innemen.

Niet als een gevolg van de fusie der spoorwegen, maar *witsluitend* wegens de nieuwe verhoudingen, die in de eerste plaats aan de spoorwegdirectie ten plicht stelden de uiterste zuinigheid te betrachten, een taak, die later nog heel wat zwaarder zou blijken te zijn dan toen kon worden voorzien; en die in de tweede plaats oorzaak zouden zijn dat het transitieverkeer Engeland—Duitschland en verder, gedurende vele jaren van geringe betekenis zou zijn. Alleen door concentratie van het verkeer kon de mogelijkheid worden ondersteld van een financieel bestaansdien dienst op Engeland en het werd door mij als een uitkomst beschouwd dat door de fusie de gelegenheid was geopend om de „Zeeland”, door verplaatsing naar Hoek van Holland en een regeling op voet van gelijkheid met de Great Eastern, voor den ondergang te behoeden. De besparing te verkrijgen zoowel op den boot- als op den treindienst zou ruimschoots de kosten, verbonden aan de verplaatsing dekken, benevens de rente van het kapitaal voor de aan den Hoek te maken inrichtingen, terwijl aan de verkeersbehoefte beter zou kunnen worden voldaan. Wel voorzagen wij reeds dadelijk den provincialen en stedelijken tegenstand in Zeeland, maar wij waren overtuigd, dat het inzicht in het hoogere nationale belang bij een gezond verkeersbedrijf de overhand zou houden.

Ondergeteekende, destijds tevens commissaris van de „Zeeland”, bepleitte de zaak in het bestuur der maatschappij, doch mocht er niet in slagen de denkbeelden der spoorwegdirectie ingang te doen vinden. Op historische gronden en wegens de provinciale belangen klemde men zich met alle macht vast aan Vlissingen. Niet ontkend werd dat de gedachte regeling voor de maatschappij voordelig kon zijn, maar twijfel werd geopperd, zoo niet aan de oprechtheid van het streven der Nederlandsche Spoorwegen om de „Zeeland” een harer waardige plaats aan den Hoek te verzekeren, dan toch aan voldoende kracht van haar invloed op de Engelsche maatschappijen om haar die plaats op den duur te doen behouden. Bovendien wogen de ideële overwegingen het zwaarst en men was er zelfs niet toe krijgen om de overplaatsing, in overleg met de spoorwegen en de Great Eastern, ernstig in studie te nemen. Integendeel werden hemel en aarde bewogen om de uitvoering der plannen van de spoorwegdirectie te beletten.

Ten onrechte werden — en worden nog steeds — blijkbaar algemeen die denkbeelden toegeschreven aan den invloed der H. IJ. S. M., in 't bijzonder aan den heer Kalff. Het is een der verdiensten van dit directielid, dat indien hij overtuigd is van de juistheid van een te nemen maatregel, hij zich niet door moeilijkheden of onaangenaamheden daarvan laat terughouden, en in zooverre heeft zich

¹⁾ Beschuldigingen, door de heeren Van Beresteijn, De Muralt en Brautigam, geuit in de zitting van de Tweede Kamer van 31 Mei 1921.

zijn invloed zeker doen gelden, dat zonder zijn steun de directie den strijd wellicht eerder zou hebben opgegeven. Indien de binnen- of buitenlandsche politiek het behoud van de „Zeeland” te Vlissingen eischte, mocht van de spoorwegen niet worden verlangd, dat zij daarvan de lasten zouden dragen en de directie moest zich als groot aandeelhouder verzetten tegen een voorgenomen uitbreiding van het kapitaal der Mij. „Zeeland” en deelneming daarin door den Staat met het kennelijk en uitgesproken doel dat Vlissingen voor altijd het eindpunt der lijn zou blijven. De Regeering begreep, dat van de spoorwegen geen medewerking kon worden geëischt tot een besluit, dat zij in strijd achtten, zoowel met de belangen der aandeelhouders van de „Zeeland” als met de hunne en die van het publiek, en zegde toe te zullen bevorderen, dat het aandeelbezit der Spoorwegen door den Staat zou worden overgenomen, waardoor de spoorwegen van de medeverantwoordelijkheid voor zulk een besluit zouden worden ontheven en de financiële band tusschen spoorwegen en stoomvaartlijnen zou zijn verbroken.

Dit is thans geschied en hiermede hebben regeering en volksvertegenwoordiging uitgesproken, dat voor de verbinding met Engeland in politieke en nationale zin verschil bestaat tusschen de twee *Nederlandsche* havens Vlissingen en Hoek van Holland, ook al zou in laatstgenoemde een Nederlandsche stoomvaartlijn haar eindpunt hebben want dat beide havens met afzonderlijke lijnen noodig zouden zijn voor het verkeer is nimmer aangetoond.

De spoorwegdirectie vermocht niet in te zien dat de politieke zijde van het vraagstuk alle overwegingen omtrent de algemeene Nederlandsche verkeersbelangen en de bedrijfs-economie moest overheerschen. En omdat zij de waarde en de draagkracht der motieven, die geen verband houden met het verkeer niet kan beoordeelen, zal ik er mij van onthouden de argumenten in herinnering te brengen, die voor het behoud der „Zeeland” te Vlissingen hebben dienst gedaan. Voor de directie was het niet mogelijk te gelooven, dat zij — zooals beweerd werd — het in de hand had het verkeer over de „Zeeland” en Vlissingen weder tot zijn vroegere beteekenis op te voeren.

Wanneer men bedenkt, dat de sympathieke gevoelens, die thans in den lande voor de „Zeeland” blijken te bestaan, vóór den oorlog nimmer hebben kunnen bewerken, dat meer dan 26 pCt. van het Nederlandsche reizigersverkeer met Engeland over Vlissingen ging, terwijl 74 pCt. de voorkeur gaf aan den zooveel gemakkelijker bereikbaren Hoek van Holland en zulks niettegenstaande den dubbelen dienst van Vlissingen en alle inspanning van de Staatsspoorwegen, dan kan ook voor de toekomst de verwachting niet hoog gespannen zijn.

Het doet zonderling aan tot de spoorwegen thans het verwijt te zien gericht, dat directe mailtreinverbindingen van het Noorden en het Zuiden des lands met Vlissingen ontbreken; deze toch zijn er ook in den scherpsten concurrentietijd niet geweest, en de reizigers van die streken hebben zich steeds moeten vergenoegen met de gewone aansluitende treinen, omdat S.S., wie toch waarlijk niet kon worden verweten niet genoeg voor de „Zeeland” te doen, het niet kon verantwoorden voor dit luttel aantal reizigers, waarvan de meesten toch nog beter over den Hoek konden reizen, bijzondere treinen te laten loopen. Zelfs de directe boottreinen Vlissingen—Amsterdam over Rotterdam-Gouda hebben nimmer een beteekend aantal reizigers tot zich kunnen trekken.

Onvolkomenheden in de dienstregeling, die ongetwijfeld thans bestaan, spruiten niet voort uit onwil of uit sabotage van eenig bijzonder belang, zooals meermalen wordt beweerd; welke reden zou daarvoor bestaan? De H. I. J. S. M. had en heeft geen enkelen financiële band met de Great Eastern; het verkeersbelang met deze lijn staat geheel gelijk met dat van iedere andere aansluitende buitenlandsche verbinding. Men vergeet echter, dat de tegenwoordige treindienst nog altijd 20 pCt. minder uitgebreid is dan die vóór den oorlog en dat iedere aanvulling in de eerste plaats dáár moet worden aangebracht, waar de omvang van het verkeer zulks eischt.

Het is dan ook niet waarschijnlijk dat indien de fusie niet ware tot stand gekomen, S. S. iets meer had kunnen en willen doen dan thans door de samengesmolten spoorwegen geschiedt. Nu gemiddeld iedere gereden treinkilometer verlies oplevert en de rekening slechts sluitend zou kunnen worden gemaakt door kostenbesparing, zou toch iedere niet strikt noodige trein moeten worden vermeden en de weelde van een concurrentie als vóór den oorlog zou uitgesloten zijn geweest.

Over het verkeer Engeland—Duitschland, dat thans onder zeer abnormale omstandigheden wordt onderhouden, kan hier worden gezegd. Zoowel voor Hoek van Holland

als over Vlissingen is het zóó onbeduidend, dat al wat er extra voor gedaan wordt als geldverspilling is te beschouwen; dit geldt in 't bijzonder voor Vlissingen, omdat de treinen in die richting niet tegelijk aan binnenlandsche verkeersdoeleinden kunnen worden dienstbaar gemaakt.

Nu het persoonlijke element en de z.g. overheersching van de H. I. J. S. M. op den voorgrond zijn gebracht, scheen het mij moodig te doen uitkomen, dat in den boezem der directie in dezen geen verschil van gevoelen bestaat en dat zij zich slechts te goeder trouw heeft laten leiden door het algemeen belang.

Intusschen staat men nu uitsluitend voor de vraag, te bepalen wat men er voor over heeft om den „Zeeland”-dienst op Vlissingen te onderhouden. Indien de aanhangige nadere overeenkomst met de spoorwegmaatschappijen door den wetgever wordt bekrachtigd, zal de Minister het geheel in de macht hebben de treinen te laten inleggen, die hij gewenschacht acht; immers door de rentegarantie aan de Maatschappijen komt een tekort op de exploitatie ten laste van de schatkist en zal de Regeering hebben te beoordeelen of zij voldoende verantwoord is om een proef te nemen met een uitgebreiden sneltreindienst op Vlissingen.

Het is te hopen, dat daaruit niet zal blijken, dat zij die den spoorwegen hebben belet uitvoering te geven aan hunne denkbeelden, den lande en de Mij. „Zeeland” een slechten dienst hebben bewezen, want ik vrees, dat thans het oogenblik voorbij is, om op den door de spoorwegen aanvankelijk aangewezen weg terug te komen; stellig zou het overbrengen naar Hoek van Holland op veel grooter moeilijkheden stuiten dan een paar jaar geleden.

Door het innemen van een ander standpunt zou door de spoorwegdirectie aan de Regeering, aan de Mij. „Zeeland” en vooral aan zichzelf heel wat moeite en onaangenaamheden zijn bespaard; of deze overweging hare houding had mogen bepalen, is voor mij geen vraag.

VAN KRETSCHMAR,
Lid der Directie der
Ned. Spoorwegen.

Utrecht, 13 Juni 1921.

DE DUITSCHE—RUSSISCHE OVEREENKOMST.

De Duitsch-Russische overeenkomst is niet de eerste schrede, die Rusland onderneemt om zijn eigen economisch stelsel met dat van andere Europeesche landen in verbinding te brengen. Reeds zijn drie verdragen met Perzië, Engeland en Polen tot stand gekomen. Aangezien de Duitsch-Russische overeenkomst een eerste stap is om te komen tot een meer uitgebreid handelsverdrag, beteekent zij een gewichtige schrede vooruit op den weg ter consolidatie der Oost-Europeesche toestanden. Daar echter tevens Oost-Europa Duitschlands rijkste toekomstmarkt is en de rust van Europa tot op zekeren en waarlijk niet geringe hoogte van de vraag afhangt, hoe en of Duitschland in staat zal zijn, aan de eischen der Entente te voldoen, heeft het tot stand komen van deze Duitsch-Russische Overeenkomst, beschouwd van het standpunt der wereldpolitiek, een groote beteekenis.

In April 1920 werd tusschen de Deutsche en Russische regeeringen een overeenkomst gesloten, die het naar huis zenden der wederzijdsche krijgsgevangenen regelde. Een aanvullend verdrag regelde eveneens de terugzending der civiele gevangenen. Dit had ten gevolge het oprichten van kampen in Moskou en Berlijn. Den leider van het Russische kamp in Berlijn werd eenigen tijd later toegestaan met Duitse industrielen en kooplieden verbindingen aan te knopen om Duitse waren naar Sovjet Rusland te zenden. Op deze wijze werd gevolg gegeven aan den aandrang uit Duitse industriele- en handelskringen en verschaft men den exporteurs de mogelijkheid zaken te doen. Aan het einde van het vorige jaar zond het ministerie van buitenlandsche zaken een vertegenwoordiger als economisch berichtgever naar Moskou. De quaestie der diplomatieke betrekkingen werd door deze maatregelen niet aangeroerd. Dit bleef ook het geval bij het in Februari 1921 opgestelde protocol, hetwelk behalve het openen van onderhandelingen over de juridische grondslagen van een later te openen handelsverkeer met Rusland, ook de bescherming van Duitschers in Rusland ten doel had.

Op grond van dit protocol werden tusschen de vertegenwoordigers der Duitse en Russische regeering, onderhandelingen over een verdrag aangeknoopt. Den zesden Mei 1921 is dit verdrag door de beide vertegenwoordigers ondertekend en het werd op denzelfden dag van kracht.

Deze overeenkomst omvat 17 artikelen. Zij zal tot aan het tot stand komen van een toekomstig handelsverdrag als basis voor de economische betrekkingen der beide landen dienen en kan door beide partijen na verloop van drie maanden opgezegd worden. De overeenkomst bestaat in hoofdzaak uit de juridische vastlegging van reeds bestaande handelsgebruiken. Het arbeidsveld der reeds bestaande wederzijdsche delegaties voor gevangenezorg wordt in dezen zin uitgebreid, dat deze afdelingen met de waarneming der belangen hunner medeburgers belast worden, dat voorts het afgeven van passen, persoonlijke getuigschriften en visa, zoowel als het afgeven, legaliseeren en regelen van oorkonden door hen wordt verricht. Behalve deze, in artikel 17 voorkomende consulaire zaken is aan de delegaties een afdeling voor economische zaken toegevoegd. De handelsvertegenwoordiging van den Russischen Staat in Duitschland is als wettig vertegenwoordigster der Russische regeering voor het rechtsverkeer op Duitsch gebied te beschouwen. Volgens artikel 12 erkent de Russische regeering alle rechtshandelingen van deze haar handelsvertegenwoordiging in Duitschland, als bindend voor zich.

De handelsafdeeling der Duitse vertegenwoordiging in Rusland neemt de economische belangen van het Duitse rijk en zijn onderdanen waar, en heeft zorg te dragen voor de handelsbetrekkingen tusschen de beiden landen. Terwijl artikel 1 het arbeidsgebied der bestaande delegaties omschrijft, regelen de artikelen 2—5 den rechtstoestand der leden van de vertegenwoordiging. In artikel 6 zijn de consulaire bevoegdheden der vertegenwoordigers omschreven. In artikel 7 worden de vragen van post- en koerierverkeer geordend. In artikel 8 worden de rechten der wederzijdsche onderdanen behandeld en vastgesteld, waarbij van Russische zijde de zekerheid gegeven wordt voor de erkenning van het meegebrachte en verworven eigendom, der op grond van de overeenkomst naar Rusland reizende Duitse onderdanen, en wel door bijzondere beschermbrieven. Een voornaam punt in deze overeenkomst is de verplichting der Russische regeering, alle verbintenissen en rechtshandelingen van hare vertegenwoordigster voor zich als bindend te beschouwen, en het zich onderwerpen, wat deze zaken betreft, aan de Duitse wetten, de Duitse procesvoering en de Duitse dwangmaatregelen, in zooverre als het verplichtingen uit overeenkomsten met onderdanen van het Duitse rijk betreft. De van Russische zijde met Duitse onderdanen op Russisch gebied gesloten overeenkomsten, zijn alleen geldig, indien zij zijn voorzien van een arbitrale clause (artikel 13), waardoor aan den Duitsten handelaar nog een grootere zekerheid gewaarborgd wordt. Deze heeft er steeds voor te zorgen, dat in de door hem met de Russische vertegenwoordiging gesloten handelsverdragen, zulk een clause opgenomen wordt. Een verder, voor Duitschland gewichtig punt is de van Russische zijde in artikel 9 gegeven verzekering aan de personen, die de Duitse nationaliteit bezaten, maar verloren hebben, en aan hunne familie, het terugkeeren naar Duitschland toe te staan. Dit punt heeft in zooverre een bijzondere beteekenis, als Duitschland zwaar lijdt door gebrek aan landarbeiders. Voor den oorlog kwamen jaarlijks eenige honderdduizenden Polen uit Kongres-Polen en Galicië als reizende arbeiders in den oogsttijd naar Duitschland. Deze verhuizingen hebben sedert het ontstaan van een zelfstandig Polen bijna geheel opgehouden. De Duitse regeering heeft zich daarom sedert den oorlog steeds meer moeite gegeven, de talloze in Rusland verstrooide Duitschers, in zoover

zij den landbouw beoefenen, tot terugkeer te bewegen. Het gaat hier om een aantal van bijna 2 miljoen, verstrooid in de Russische Oostzee-provinciën, Wolhynië, Podolië, het geheele Wolgagebied om Varachin, Saratow en Odessa, in Midden-Rusland en Zuid-Rusland tot aan de Krim.

Tot nu toe heeft een terugkeer van 6000 families plaats gehad, die zich in de landbouwprovinciën van Pruisen vestigden. Deze Russisch-Duitschen leven gedeeltelijk sinds de tijden van Keizerin Katharina, ja sinds Peter den Grooten in Rusland, zonder hun taal verlerd of de eigenaardigheden van zeden en beschaving te hebben afgelegd.¹⁾

In artt. 10 en 11 van het verdrag is het scheeps-, post- en telegraafverkeer naar de gewone regelen van het volkenrecht geregeld.

In artikel 15 verplichten zich de beide partijen zich te onthouden van elke propaganda tegen de regeering en de staatkundige inrichtingen van het rijk, waarin de koopman, de handeldrijvende enz. zich ophouden. In artikel 16 wordt de tegenwoordige, voorloopige overeenkomst, welke overeenkomstig artikel 17, met den dag der ondertekening van kracht wordt, als basis der toekomstige economische betrekkingen beschouwd. Aan het sluiten van deze overeenkomst ligt het voorneemen ten gronde, de tusschen Duitschland en Rusland reeds aangevangen economische betrekkingen — al worden er voorloopig nog slechts weinig zaken gedaan — op een vasten rechtsgrond te plaatsen.

Daarmede worden de diplomatieke betrekkingen nog niet aangeknoopt. Alles blijft aan den koopman persoonlijk overgelaten. Op grond dezer overeenkomst staat hij echter reeds op een geheel ander standpunt tegenover de Sovjetregeering dan voorheen. Of zich hieruit binnen korten tijd een normaal handelsverkeer zal ontwikkelen hangt er van af, of Rusland in staat is de Duitse leveranties in werkelijke waarden en niet slechts in Sovjet roebels te betalen. Het is echter een groote stap voorwaarts, dat het aan Duitse kooplieden gemakkelijker zal vallen naar Rusland te reizen, daar zij nu onder de rechtsbescherming van het verdrag staan. Zij zullen er zich van nu af aan met eigen oogen van kunnen overtuigen, in hoeverre Rusland over betalingsmiddelen beschikt, die werkelijke waarde vertegenwoordigen.

In handelskringen zoowel als in de Duitse industrie wordt het levendig toegejuicht, dat het verdrag eindelijk tot stand gekomen is, daar men nog steeds vreesde door Engeland te zullen worden overvleugeld, wat voor de Russische markt in Duitschland in de tegenwoordige omstandigheden een catastrofe zou beteekenen.

Uit het officieuse orgaan der Russische regeering „Iswestja" van 23 April weten wij, dat de Raad der Volkskommissarissen de met Duitschland gesloten Overeenkomst reeds voor eenigen tijd goedgekeurd heeft en aan de Commissie van buitenlandsche zaken opgedragen heeft, de overeenkomst te ondertekenen, en tegelijk de koeriersovereenkomst aan te nemen. Ofschon de Sovjetheerschappij door Duitschland zelf stilzwijgend afgewezen wordt, is men daar evenals in Engeland tot het inzicht gekomen, dat het slechtste

¹⁾ [In antwoord op een informatie te bevoegder plaatse schrijft men ons:

„De uiteenzetting van de beteekenis van artikel 9 is onjuist. Weliswaar bestaat in Duitschland, in 't bijzonder in den oogsttijd, groot gebrek aan landarbeiders, doch dat de Duitse regeering de repatriëring van in Rusland gevestigd geweest zijnde Duitse boeren ter hand zou hebben genomen, is mij onbekend. Voor zoover mijn inlichtingen strekken, heeft men na weinige pogingen ingezien, dat de Duitse boeren uit Rusland zich zeer moeilijk in de andere en engere verhoudingen van het oude vaderland weer op hun gemak voelen. Men heeft daarom de vestiging van zulke lieden in Duitschland, voor zoover mij bekend, bijna geheel moeten opgeven.”

Met dezen laatsten zin zou zeer wel te vereenigen zijn het relatief geringe aantal gezinnen, in bovenstaand artikel genoemd, dat uit Rusland weder naar Duitschland is teruggekeerd. — Red.]

middel om er de Sovjet regeering mede te bestrijden is, dat men het Russische volk de waren onthoudt, die het noodig heeft. Practisch zal op het oogenblik het verdrag nog weinig aan de bestaande toestanden veranderen. Sinds meer dan een jaar doet de Sovjet-regeering reeds inkoop in Duitsland. Naar al hare uitlatingen te oordeelen, denkt zij er niet aan den buitenlandschen handel uit haar hand te geven, en blijft er op staan, dat de centralisatie van den export en import niet opgeheven wordt. Deze blijft bij de Volkscommissie voor den buitenlandschen handel geconcentreerd. Niettegenstaande deze centralisatie dwingt de binnenlandsche politieke toestand de Russische regeering toch tot concessies aan den vrijen handel. De Duitsche, ja ieder neutrale koopman profiteert reeds heden van dezen vrijen handel „achter de coulissen”. Het Duitsch-Russische Verdrag heeft voor Duitsland het voordeel, dat zijn kooplieden bij handelscontracten met de Sovjetregeering de rechtsbescherming van de overeenkomst genieten en een verstandige Sovjetregeering zal hun deze bescherming ook niet onttrekken, wanneer zij hunne belangen of die van het Duitsche rijk zoeken op plaatsen, die aan de nationaliseeringswoede der Russen ontsnapt zijn, of die zich van haar beginnen vrij te maken. Het Vrijhandelsbesluit van den tienden partijdag der kommunistische Partij in Maart 1921 heeft een handelspoort in Rusland ontsloten, die ook Lenin niet meer sluiten zal. Duitschland en de wereld zullen daarvan profiteren. Dat leert ons op zijne wijze het nieuwe verdrag.

Dr. JOHANN STRUNZ.

Berlijn.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

De mijnwerkersstaking; het congres der arbeiderspartij; de campagne in het Parlement tegen verspilling; de vermindering van het bankdisconto; wijziging in de schepenverkoopspolitiek der regeering; het gewijzigde regeerings-export-crediet-plan.

Onze Londensche Correspondent schrijft ons d.d. 25 Juni 1921:

At last the coal strike looks like coming to an end. The Miners' Executive announces this morning that it is reopening negotiations with the Government and the owners, being assisted in its task by meeting also a subcommittee representative of the Labour Party and the Trade Union Congress. The projected meeting with the other unions who are engaged in wage negotiations, with a view to joint action, has been dropped, after these unions had been approached; clearly because it was impossible to get united action.

The meeting of the Labour Party at Brighton this week showed very clearly that some such step on the part of the miners was inevitable. The Secretary of the Miners, Mr. Hodges, made a sombre and powerful speech, in which he expressed the view that there were limits to human endurance, and that the forces against them might prove too strong for continued resistance. He did not desire to reproach his colleagues of the Triple Alliance, the failure of which to function was not the result of any individual, but was due to inherent defects of the Labour Movement. In spite of their often proclaimed solidarity, the Trade Unions were exclusive and self-centred organisations. But the iron had entered into the souls of the miners, and though they could not hope to gain their ends by industrial action, they would do their best to destroy a government which by its actions was mainly responsible for the present situation. A speech like this was tantamount to an acknowledgement of defeat, and we may now hope that within a short time, the pits will be working again. No one wishes to deny the magnificence of the fight which the miners have put up, but the strike is likely to cost the country and the miners dear. For the first time, there will

be a permanent „reserve army” of unemployed in the industry, variously estimated at 1.250.000 men. The industry was overmanned during the war, owing to newcomers taking the place of the men in the army. It is now clear that it will be many months before the industry will be in full working again, and unless labour costs fall, some of the pits will never open again. What is to be done with the unemployed, no-one knows.

In the cotton industry, peace has already been restored, for the powerful support given to peace by the Executives has led to favourable results. But in the engineering trades, unfortunately, the outlook is still far from settled. The preliminary ballot results on the employers' proposals shows that the feeling of the men is against acceptance, though it may be the case that the settlement of the coal strike will exercise a sentimental influence here also.

The Labour Party congress did not reveal anything of very startling interest. The usual denunciations of capitalism and its works alternated with denunciations of the slackness of the Parliamentary representatives of Labour, Mr. Clynes appearing in the penitential white sheet on the neglect of the Party to vote against the first and second readings of the Reparations Act. The more interesting feature was the defence made of the change of heart on the question of representation on the new Railway Directorates. Mr. Cramp said that the question of representation lost its importance as soon as the Union realised that the railways were not going to be nationalised, for so long as the railways were in private hands, the result would only be that the men would be held accountable for the misdeeds of capitalists without having any real power, since they were in a minority. Statements like this show that the demand for sharing control is only skin-deep, and that what the unions want is higher wages: for Mr. Cramp can hardly believe that if the railways were nationalised, the men would be given majority representation on any committees then set up.

The slow progress of the Railway Bill is causing great alarm in the City, and the dealers in the Railway Market have addressed a memorial to the City Members urging the danger of delay. If the Bill is not passed by the date of decontrol, which is August 15, the railway shareholders will be in a very dangerous situation. The plea of the Scottish lines, that they be allowed to join the English groups, has now been acceded to, so that one more grievance has been removed.

Though the country at the moment appears on the surface to be more interested in sport and dress than anything else, in business circles the alarm over the position of finance and trade is growing from day to day. The deplorable position of our exports, viewed from the standpoint of quantity, becomes more and more alarming as the autumn draws near, and the necessity of having to finance the large shipments of food and cotton and other raw materials thus becomes urgent. The American exchange still shows great weakness, in spite of the reduction of the American discount rate, which it was expected would cause the rate to react in favour of this country.

In Parliament the agitation against waste took the form this week of an attack on the salary of the Minister without portfolio, Dr. Addison. The whole constitutional position of this Minister is weak, and there is no doubt that there is a good deal to be said against a Minister, who, not having a Government Department under his control, cannot be challenged directly when the Vote for his Department comes up for discussion. On the other hand, there is now an enormous amount of Inter-Departmental work to be done, and to my mind there is considerable justification for such a Minister at present.

But Dr. Addison has acquired an unenviable reputation for extravagance whilst at the Ministry of Health, which has aroused a good deal of passion, so that the position of the Government in having to defend his retention in office was made more difficult. The result was not creditable to Mr. Lloyd George. Having delivered a speech of great vigour in defence of the unhappy Minister, he then „threw him to the wolves”, by announcing that the appointment would terminate at the end of the present Parliamentary session, and proposing to cut down the salary attaching to the post from £5000 tot £2500, whilst the opposition only demanded a reduction of £2000. Thus the tension between the Conservative and the Liberal sections of the Coalition has been increased by the suspicion that Dr. Addison has been marked for destruction, firstly because he is a Liberal, and secondly, because he believes in social reform. It certainly looks at the moment as if finance would prove the death of the present Ministry. There is no need for over much rejoicing at this fact: if the present Government goes, it is almost certain to be succeeded by a Government of pure Tories, still more protectionist and still less inclined to distinguish between economy and a mere cessation of spending than the present Coalition.

The surprise of the week was the sudden reduction of the Bank-Rate from 6½ per cent to 6 per cent. This found the City completely unprepared, for it was assumed that no change would be made before the Coal Strike was settled. The effect has been to encourage an upward movement in the Stock Markets, but there is a tendency to look a gift horse in the mouth, and to argue for a still lower rate in the autumn. This appears to me to be an entirely vain hope, for the rate has for many years shown a tendency to be higher in the autumn than at other periods of the year, and this year is not likely to be an exception to the rule. The City ought to be very well-satisfied if the rate remains what it is, in view of the likelihood that the exchange position will be a very disturbing one, taking depression into account and considering further that there is a serious danger of the whole harvest being spoiled through the drought. The country has been without rain for 133 days, an almost unprecedented occurrence. Hence the normal flow of imports may be accentuated this year.

A considerable amount of excitement has been caused by the announcement that after the end of the month, the Government intends to allow a free market in German ships. The „Times” and Lord Inchcape, who has been disposing of these ships for the Government, have this week come into conflict, owing to the fact that some ships, now working for the League of Nations, are to be retained by their German owners, on payment of the selling price, of course, which according to Lord Inchcape is much higher than the amount he would have got if he had not sold back to the original owners. The argument of the „Times” is that this action is a breach of a definite pledge, that purchasers at the time of the boom ought to be allowed to buy now at low prices in order to equalise, that to resell to the Germans will be to allow German trade to expand, and, finally, it is not to the interest of the country that the German debt should be reduced by the sale of these ships at high prices. One would have thought that anything which enabled this wretched controversy over Reparations to be solved would be welcomed, and anything more unfair than deliberately restricting the market in order to keep the value of these ships down in order that we may get more out of the Germans cannot be imagined. The position of the shipowners who bought early is certainly more difficult, but presumably they have also made profits by buying during the boom period. That the effect of these heavy purchases has been to make the position of the English shipbuilding firms very difficult, can hardly be gainsaid. The whole controversy is interesting to the

students of the ethics, as well as the economics, of indemnity payments.

The Board of Trade Journal this week publishes the revised regulations by which the Exports Credit scheme is to be governed. I have already mentioned that the Government is prepared to guarantee up to 85 per cent of the invoice value of the shipment, with the right to recover half the losses, if any, where the importer puts up no security or only insufficient security, though it will not recover from the exporter if the importer originally puts up what is thought to be sufficient security.

The scheme now applies to the British Empire, as well as to certain European countries, but it does not apply to India, Ceylon, or to British Possessions in the Far East. This has resulted in a protest by the Governor of the Imperial Bank of India, who argued that the breaches of contract last year were in part the fault of the Indian Government, and were a solitary episode in the financial history of India.

In the case of foreign countries, the following classes of securities will be accepted:

1. Ter Meulen Bonds.
2. Deposits of approved produce, approved Government securities, or an approved banker's guarantee enduring due payment in sterling at maturity.
3. Deposits of currency with a guarantee to maintain the value by the putting up of fresh margins.
4. An undertaking by a British Bank or Accepting House that the importer „will find at maturity, currency of the buying country to an agreed amount”.
5. First charges on railways controlled by British companies... when the first charge is limited to the amount required to provide import of goods for the purposes specified, i.e. repair, equipment and reconstruction.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht met bijlagen van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand Mei 1921, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van Mei 1920.

De oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op f 953.336.928, waarvan f 713.804.660, op rekening komt van eerstgenoemde heffing.

Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het leeningfonds — behalve die op den suikeraccijns, welke geene verzwaring van belastingdruk medebrachten — is in totaal een som van f 1.149.083.048 ontvangen uit belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 38.031.696 op, tegen f 41.140.323 in Mei 1921 en vertoonden mitsdien een achteruitgang van f 3.108.627. Hierbij dient echter in aanmerking te worden genomen, dat in de opbrengst van het zegelrecht in Mei 1920 is begrepen een bedrag van f 1.005.074 wegens ontvangsten aan de postkantoren, terwijl die ontvangsten over Mei 1921 nog niet kunnen worden opgegeven. De totale opbrengst in de afgelopen maand overtrof de raming met een bedrag van f 4.497.446.

Daar de opbrengst der middelen over de eerste vier maanden van het loopende jaar de raming overtrof met een bedrag van f 2.447.519, overtreft de opbrengst over de eerste 5 maanden van dit jaar de raming met f 6.944.900.

Tot de lagere opbrengst in de maand Mei 1921, in vergelijking met die in Mei 1920, droegen bij alle middelen, behalve de personeele belasting, de inkomstenbelasting, de dividend- en tantiëmebelasting, de vermogensbelasting, het gedistilleerd en de bieraccijns.

De mindere opbrengst van de grondbelasting is het gevolg van achterstand in het opmaken der kohieren, in verband met de wijziging van de gemeentewet ten opzichte van de gemeentelijke belastingheffing. De hogere opbrengst van de personeele

belasting is waarschijnlijk het gevolg van een vlu-gere aanslagregeling en van de nieuwe schattingen; ten vorigen jare ondergingen de aanslagen vertraging door de met ingang van 1 Januari 1920 in werking getreden wet van 19 September 1919, Staatsblad 580.

De hoogere opbrengst van de inkomstenbelasting en van de dividend- en tantiëmebelasting is een gevolg van het inhalen van achterstand en van de gunstige resultaten van het jaar 1919, welke voor die heffing der inkomstenbelasting 1920—1921 de basis vormen en ook op de baten in 1921 uit de dividend- en tantiëmebelasting een gunstigen invloed oefenen in de gevallen waarin aanslag en betaling niet spoedig op de uitdeelingen konden volgen.

De hoogere opbrengst van de vermogensbelasting is een gevolg van het inhalen van den achterstand; ook bij de opbrengst van deze belasting kan de ingetreden vermogensachteruitgang en de heerschende malaise nog niet in de cijfers tot uitdrukking komen.

De achteruitgang in opbrengst van den suikeraccijns hangt waarschijnlijk samen met de daling van den suikerprijs, ten gevolge waarvan, in de hoop op een verdere daling, met het inslaan van voorraden wordt gewacht.

De hoogere opbrengst van den gedistilleerd accijns is een gevolg van de met ingang van 6 Januari j.l. in werking getreden accijnsverhooging. Het relatief gering bedrag van de verhooging der opbrengst wijst op een afnemend van het gebruik.

De mindere opbrengst van den zoutaccijns is een gevolg van den zoutinvoer uit het buitenland in verband met den lagen stand der valuta.

De toeneming in opbrengst van den bieraccijns houdt waarschijnlijk verband met een afnemend gebruik van andere alcoholhoudende dranken, ten gevolge waarvan het bierverbruik stijgt.

De daling van den geslachtaccijns is een gevolg van den teruggang der vleeschprijzen en van den invoer van Deensch en Argentijnsch vleesch.

Het lagere cijfer der zegelrechten is, behalve dan het nog niet bekend zijn van de opbrengst in Mei 1921 van dit middel aan de postkantoren, welke opbrengst over 1920 wel in het bedrag tot uiting kwam, in hoofdzaak toe te schrijven aan den geringen omvang van den handel ter beurze.

De sterke afnemend in opbrengst van het registratierecht is een gevolg van de mindere emissies en het geringer aantal overdrachten van vast goed.

De sterke achteruitgang in opbrengst van invoeren statistiekrechten is, naast de heerschende malaise, een gevolg van de omstandigheid, dat, na de staking te Rotterdam in Maart en April 1920, de opbrengsten over Mei 1920 tot een ongewone hoogte zijn gestegen.

Neemt men in aanmerking, dat ten aanzien van de directe belastingen de invloed van de economische inzinking nog niet in de cijfers tot uitdrukking kon komen, en dat het tarief van den gedistilleerd accijns sedert het opmaken van de raming belangrijk werd verhoogd, dan is niet te loochenen, dat de opbrengst van de middelen over Mei 1921 niet alleen zeer ongunstig is te noemen, doch ook pessimistische verwachtingen ten aanzien van de opbrengst in de verdere maanden van 1921 moet wekken.

AANTEKENING.

De goudpolitiek der Nederlandsche Bank. — Ten vervolge op de in ons vorig nummer overgenomen beschouwingen uit het verslag van den President der Nederlandsche Bank treft men hieronder aan hetgeen dit bevat over de in het afgelopen jaar gevolgde goudpolitiek, aan welke beschouwingen een overzicht der wisselkoersen van de voornaamste landen voorafgaat.

Uit die wisselkoersen blijkt, dat de Nederlandsche gulden nog steeds onder de hoogst genoteerde valuta's is gebleven. De Scandinavische valuta's hebben belangrijk disagio gedaan tegenover den gulden, doch in de laatste maanden is vooral de Zweedsche Kroon weder op, eenigen

tijd zelfs boven, de pariteit van den gulden gekomen. De redenen hiervoor zijn moeilijk na te gaan; vermoedelijk hebben als verschillende oorzaken daartoe medegewerkt, dat Zweden zeer zuinig is geworden met zijne importen en kans gezien heeft belangrijke hoeveelheden goederen naar Rusland af te zetten, waartegen het Russisch goud verkreeg, hetwelk Zweden weder als handelswaar naar andere landen, ten slotte voornamelijk naar Amerika, heeft kunnen exporteeren. Die rijzing in den Zweedschen koers is des te opmerkelijker, omdat de valuta der beide andere landen uit de Scandinavische Munt-Unie geen kans zag zich in die mate op te werken.

Spanje en Argentinië, welke in vorige jaren vrij belangrijk boven den gulden genoteerd zijn geweest, vielen dit jaar zelfs onder de pariteit van onze valuta. In geen van deze gevallen werd de koers bepaald door de onderlinge verhouding in de handels- of in de betalingsbalans van Nederland aan den eenen kant, en elk dier andere landen aan den anderen kant; immers bij voorbeeld tegenover Zweden was de positie van Nederland sterk passief, zoodat uit dien hoofde de Zweedsche Kroon belangrijk boven de pariteit van onzen gulden genoteerd had moeten zijn. Ook tegenover Argentinië was onze positie sterk passief, zoodat er zeker geen reden zou geweest zijn, dat Argentinië beneden pari tegenover ons daalde. Daaruit blijkt wederom zeer duidelijk, hoe die koersen door de algemeene arbitrage als gevolg van de algemeene wereldpositie der landen onderling worden beheerscht, en dat maatregelen van het eene land tegenover het andere land afzonderlijk op dien algemeenen koersstand geen invloed van eenige betekenis kunnen hebben.

Dat feit heeft ons ook aanleiding gegeven om niet over te gaan tot goud-afgifte aan Amerika — zooals van enkele kanten met aandrang werd bepleit — niettegenstaande de dollar een zeer belangrijk agio tegenover den gulden heeft gedaan; immers wij waren overtuigd, dat die hooge stand van den dollar door bijzondere omstandigheden in het leven was geroepen, waaronder in de eerste plaats te noemen is het feit, dat Amerika zoowel uit den tijd van den oorlog als door zeer groote leverantiën na het sluiten van den wapenstilstand in eene nog ongekende mate crediteur was geworden van vele landen in Europa. Zou men al kunnen meenen, dat de betalingen van Staat tot Staat allicht in het wederzijdsch belang en na wederzijdsch overleg opgeschort zouden worden, met de vorderingen van particulieren in Amerika op inwoners van Europeesche landen wegens geleverde goederen liep het anders. De Amerikaanse exporteurs werden in hun eigen land door de banken aangemaand, om het in ruime mate gebruikte bankrediet te verminderen, en meenden nu geen beter middel te zien dan betaling van de Europeesche afnemers te eischen. Er waren echter in Europa niet voldoende betalingsmiddelen te verkrijgen, om aan die vorderingen van Amerikaanse crediteuren te voldoen, en toen deze laatsten toch op afbetaling bleven staan, kon het niet anders, of de koersstand van den dollar moest ongewoon sterk omhoog gaan. De dollar kwam daardoor in eene zeer exceptioneele positie te staan, waardoor de afbetalingen vanwege Europa nog moeilijker werden. Er zou geen denken aan geweest zijn, dat die vorderingen van Amerika door goudzendingen uit Europa voldaan hadden kunnen worden. Indien De Nederlandsche Bank voor dit doel goud had afgegeven aan Amerika, [zou zij daarmee Nederland een slechten dienst hebben bewezen; de stand van den Nederlandschen gulden zou zich dientengevolge nog verder hebben verwijderd van den stand der valuta's van nagenoeg alle andere landen, met als resultaat een te verwachten vermindering in de exporten naar landen met lage valuta-notering. Deze mogelijkheid zou op haar beurt aanleiding hebben gegeven tot opeenstapeling van voorraden in ons eigen land met het noodlottig gevolg van stremming der productie, welke vanzelf fabrieken en werkplaatsen noodzaakt tot tijdelijke of geheele sluiting, waardoor de werkloosheid in nog ernstiger mate zou zijn toegenomen. Deze omstandigheden in onderling verband en over en weer werkende zouden op den duur toch weder een inzinking van den Nederlandschen gulden veroorzaakt hebben als rechtstreekschen nasleep van de vermindering der exporten. Goud-afgifte had dus in de gegeven tijdsomstandigheden niet anders dan zeer nadeelig voor ons land kunnen werken. Wij moeten als een klein land ons vooral voortdurend rekenschap er van geven, dat wij ons niet kunnen opwerken tot eene uitzonderingspositie, als waarin het rijke land der Vereenigde Staten van Amerika thans is gekomen, nog daargelaten, dat eene dergelijke uitzonderingspositie reeds op zich zelve voor ons in hooge mate onwenschelijk zou zijn.

De Amerikanen moesten zelve leeren inzien, dat hunne

tactiek niet alleen tegen het belang van Europa, maar ook wel degelijk tegen hun eigen belang was, en dat zij slechts door verdere credietverleening in deze gespannen toestanden verlichting zouden kunnen brengen, niet alleen voor reeds geleverde waren, doch ook nog voor in de toekomst naar Europa te verzenden goederen. Immers hoe hooger de dollar-stand werd, hoe minder kapitaalcrachtig daartegenover de afnemers en de debiteuren van Amerika moesten worden. Voortdurend meer stemmen kwamen in Amerika op, om op deze gewenschte oplossing van moeilijkheden te wijzen; het oprichten van de Edge-Corporations en van de International Acceptance Bank leverden de eerste bewijzen van deze gelukkig veranderde opvatting in Amerika. Alleen in die richting was op den duur de mogelijkheid te zien om den dollar weder tot een meer normalen koersstand te brengen; en aangezien het belang in deze kon geacht worden vooral aan den kant van den dollar te staan, was het ook noodig, dat van die zijde de eerste maatregelen werden genomen; het zou zijde eene groote onvoorzichtigheid geweest zijn om van Europa uit maatregelen tegen dien koersstand te nemen, bij voorbeeld door goudzendingen, die niet waren vol te houden en tijdelijk den waren toestand verdoezeld zouden hebben. Zoals reeds gezegd, gingen ook in ons land stemmen op om van onzen goudvoorraad naar Amerika uit te voeren, onder uiting van de verwachting, dat de dollar tegenover den gulden anders desnoods wel tot f 8,— zou kunnen oplopen (tegenover eene pariteit van f 2,48%). Wij hebben gemeend aan die roepstem geen gehoor te moeten geven, en het resultaat is geweest, dat zonder goudzendingen onzerzijds de dollar, welke een hoogsten stand van 3,37% heeft aangewezen, thans geleidelijk tegen het eind van het boekjaar is ingezakt. Op 19 Mei van dit jaar zakte de dollar koers zelfs tot 2,77, hoewel hij tijdens het afdrukken van dit verslag weder niet onbelangrijk is gestegen.

De wisselkoersen tusschen onze Oost-Indische koloniën en het moederland hebben ook zeer opmerkelijke cijfers te zien gegeven. Wij hadden verleden jaar besloten, om den koers van Nederland op de koloniën niet langer door goudafgifte op ongeveer pariteit te houden, omdat wij overtuigd waren, dat de koersverhouding tusschen de koloniën en het moederland ook in zóó sterke mate beheerscht werd door de abnormale wereld-omstandigheden, dat wij eensdeels niet de zekerheid hadden dien koers te kunnen handhaven, anderdeels het onvoorzichtig vonden om ook in dit opzicht door kunstmatige handelingen een vals beeld van den werkelijken toestand te scheppen. Wij meenden, dat onze Oost-Indische koloniën nog geruimen tijd de positie konden blijven houden van een per saldo exporteerend land, terwijl Nederland op zich zelf aan een tekort aan export — waaronder ook aan export naar de eigen koloniën — zou onderworpen zijn. Daartegenover stond, dat die betrekkelijk gunstige positie van onze Oost-Indische koloniën op den duur toch wederom een gunstigen invloed ook op de positie van Nederland zou moeten uitoefenen, daar binnen afzienbaren tijd weder remises uit Indië naar Nederland zouden moeten komen uit hoofde van de exportwinsten in Indië gemaakt, en welke in den vorm van winstuitkeering naar de hoofdkantoren en de aandeelhouders in Nederland zouden moeten worden overgemaakt. Op dien grond maakten wij ons niet ongerust, dat de afwijking van den Indischen gulden tegenover den Nederlandschen tot voor Nederland zeer ernstige verhoudingen zou kunnen oplopen. Deze verwachting is zelfs in nog grootere mate uitgekomen, dan wij destijds wel hadden voorzien, daar in den loop der laatste maanden de Nederlandsch-Indische gulden zelfs tot ongeveer 95 gevallen is, en dus een disagio van ongeveer 5 pCt. tegenover den Nederlandschen gulden heeft gedaan. Wij verwachten, dat dit disagio niet lang zal behoeven te duren, omdat in het komende seizoen Nederlandsch-Indië weder belangrijke exporten zal kunnen opleveren, welke de vorderingen van Nederlandsch-Indië op andere landen aanmerkelijk zullen vergrooten; uit den aard der zaak moet daaruit eene rijzing van den Nederlandsch-Indischen gulden voortkomen. In hoeverre dus van den kant van Nederlandsch-Indië maatregelen kunnen worden genomen om deze, zoo te noemen, seizoen-fluctuaties meer te beheerschen, zal een punt van nader onderzoek en van overleg uitmaken.

De Regeering heeft besloten tot het in het leven roepen van eene Munt-Commissie, welke tot taak zal hebben het vraagstuk van eene eventuele scheiding van het koloniale muntwezen van dat van het moederland te onderzoeken, en de hier aangeduide quaestie zal ongetwijfeld een punt van onderzoek ook voor deze Commissie kunnen uitmaken. In ieder geval blijkt uit den loop der feiten, dat ook het verschil in koersstand van den Nederlandsch-Indischen gulden ten nadeele van den Nederlandschen zonder goud-

afgifte weder kon verdwijnen. Wij houden intusschen onze aandacht voortdurend gevestigd op de herleving van de mogelijkheid om door afgifte van goud onderling tusschen de koloniën en Nederland, en door overeenkomstige andere maatregelen, den koersstand tusschen deze beide gebieden zooveel mogelijk op den voet van pari wederom te beheerschen.

Tijdens den oorlog hadden wij omvangrijke middelen in de Vereenigde Staten van Amerika verkregen door overneming van vorderingen van Nederlandsche particuliere personen, en o.a. ook van dividenden, door Amerika verschuldigd aan administratie-kantoren alhier. Reeds meer dan een jaar geleden hadden wij een aanvang gemaakt om die credit-positie in Amerika langzamerhand op te ruimen. Het houden van dergelijke saldi heeft in hooge mate onze liquiditeit bevorderd. Toen tegen het eind van het boekjaar onze saldi uit dien hoofde in Amerika zeer waren teruggelopen, hebben wij, met het oog op onze liquiditeit, besloten eene partij goud naar Amerika te zenden, ten einde onze liquide middelen aldaar wederom op een hooger bedrag te brengen en daaruit chèques te kunnen afgeven. Dat goud werd in eenige achtereenvolgende zendingen naar Amerika gebracht en mitsdien van onzen goudvoorraad afgeschreven en voorloopig geboekt op Diverse Debiteuren. Waarschijnlijk zullen wij aanleiding vinden tijdelijk bedragen daarvan te beleggen in eerste-klasse handelswissels, waardoor uit den aard van de zaak onze buitenlandsche portefeuille eene toeneming zal aanwijken. Deze verschuivingen in de cijfers van onze balansen zullen dus betrekkelijk van internen aard zijn en beteekenen dus niet eene toeneming van onze uitzettingen door verleening van meer crediet of uitgeven van meer circulatiemiddelen. Deze handelingen vallen dus geheel in de lijn van onze bankpolitiek sedert den wapenstilstand gevolgd.

Rectificatie: Op pgn. 538 van ons vorig nummer, 1e kolom, zijn in de tweede alinea van onderen van de daar weergegeven beschouwingen van den President van De Nederlandsche Bank, eenige woorden uitgevallen, waardoor de inhoud dezer passage geheel is veranderd. Zij volgt derhalve hieronder nogmaals in haar geheel:

Eene inflatie van crediet, welke overspeculatie ten gevolge heeft gehad, kan getroffen worden door eene verhooging der bankrente; eene vermeerdering van leeningen door den Staat en andere openbare lichamen, die het vermogen hebben, om hetzij leeningen op te leggen aan de leden der gemeenschap, hetzij de belastingen door improductieve uitgaven op te drijven, brengt noodwendig eene vermeerdering van circulatiemiddelen mede, welke door verhooging van de bankrente niet afdoende kan worden getroffen.

BOEKAANKONDIGING.

J. de Louter. *Le Droit International Public Positif*. Publications de la Donation Carnegie pour la Paix Internationale. Oxford 1920. (Uitgever voor Nederland Martinus Nijhoff, den Haag).

De verschijning van deze Franse vertaling van Professor De Louter's werk is een gelukwensch waard voor den nestor onzer volkenrechtsgeleerden. Zoo heeft de bejaarde schrijver toch nog een van zijn wenschen vervuld gezien, die lang reeds gekoesterd, tijdens den oorlog tot de pia vota scheen te gaan behooren. De heer De Louter mag voor den velen arbeid dien hij zich hiervoor heeft getroost — hijzelf heeft de vertaling bezorgd — aanspraak maken op onze volle erkentelijkheid. Reeds met de uitgave van zijn boek in het Nederlandsch in 1910, deed hij een zeer verdienstelijk werk, omdat hij een einde maakte aan den voor het land van Grotius beschamenden toestand, dat het, afgescheiden van Ferguson's in het Engelsch geschreven, niet zeer belangrijk, *Manual of International Law*, en Van Vollenhoven's mooie, doch uiteraard beknopte dissertatie, sinds de dagen van Bynkershoek geen algemeen volkenrechtelijk werk van de hand van een Nederlander had zien verschijnen. Maar de heer De Louter was hiermede nog niet tevreden. Zijn ervaring op internationaal gebied had hem geleerd, hoe klein de kring is dien een in het Nederlandsch geschreven volkenrechtelijke studie vermag te bereiken; hij heeft

getracht den kring zijner lezers ook buiten de grenzen van zijn land uit te breiden. Thans, juist nu de Nederlandsche uitgave is uitgeput, is de Fransche gereed om de taak der eerste editie op ruimer schaal over te nemen.

Het werk van De Louter is den Nederlandschen beoefenaars van het volkenrecht te zeer bekend, dan dat het nog een uitvoerige aankondiging zou behoeven. Al mogen niet allen zich met Schrijver's volkenrechtsofopvatting — diens voorliefde voor de positivistische school wordt reeds in het voorwoord tot uiting gebracht — kunnen vereenigen, en al moge men er niet steeds de scherpte van oordeel in vinden, die b.v. den arbeid van den Engelschman Oppenheim kenmerkt, het bezit toch zeker voldoende kwaliteiten om de verspreiding ervan ook buiten onze grenzen toe te juichen. De Schrijver heeft gemeend een in hoofdzaak onveranderde vertaling te moeten geven van zijn boek, zooals het in 1910 verschenen was. Wij gelooven met hem, dat het werk ook in dezen vorm thans nog zijn nut heeft. Voor den volkenrechtsbeoefenaar toch behoort een werk volstrekt niet up to date te zijn om een bron van studiemateriaal te verschaffen. Voor een juist begrip der volkenrechtsnormen is het onmisbaar, hun geleidelijken groei en ontwikkeling na te gaan; in dat opzicht is er dus alle reden om De Louter's boek aandacht te blijven schenken. Maar men mag daarbij niet uit het oog verliezen, dat het niet langer geeft, wat de titel belooft: het stellig volkenrecht, maar — de Schrijver zelf wijst er reeds in zijn voorwoord op — het stellig volkenrecht van tien jaren her. Laat men in het buitenland, waar overal reeds studies verschijnen, waarin men de lessen van den oorlog heeft trachten te verwerken — wij noemen hier slechts Fauchille's nieuwste bewerking van Bonfils — uit de uitgave van dezen arbeid van vóór den oorlog niet afleiden, dat men in Nederland nog steeds, alsof er niets gebeurd ware, vegeteert op het toenmaals bereikte. Moge men ook bij ons begrijpen dat, in plaats van te klagen over de schendingen, die de ontworpen voorschriften hebben moeten ondervinden, men zich gereed heeft te maken, niet tot terugkeer tot wat in 1914 bestond en toen reeds ten deele verouderd was, maar tot den opbouw van een vernieuwd, levenskrachtig volkenrecht. Niets is voor een recht, dat, ondanks alle loffelijke Volkenbondspogingen, zijn sanctie voorshands nog in eigen innerlijke kracht zal hebben te zoeken, gevaarlijker, dan achter te blijven bij den steeds voortgaanden groei der maatschappij. Van verstarde voorschriften, die geen gelijken tred hebben gehouden met de ontwikkeling van de techniek, zal nooit de noodige kracht kunnen uitgaan om de naleving ervan te verzekeren. In ieder internationaal conflict, in het bijzonder wel in een oorlog waarin de neutralen geen macht van beteekenis vormen, waarmee de belligerenten hebben rekening te houden, zal steeds de naleving van de rechtsvoorschriften op een zware proef worden gesteld; laten wij daarom zorgen, dat van de normen althans die kracht uitgaat, die een levend recht kan geven.

Hier ligt voor de volkenrechtsbeoefenaars der in den strijd neutraal gebleven landen een taak te vervullen, welke niemand beter dan zij, die sine ira ac studio de daden der belligerenten vermogen te beoordeelen, op zich kunnen nemen. Holland mag daarbij niet achterblijven, wil het zich langer laten voorstaan op zijn leidende positie op internationaal gebied. Om die positie te behouden is het niet genoeg het land te zijn waar Hugo de Groot geboren is en Asser heeft gewerkt; niet genoeg dat het Vredespaleis op Nederlandschen bodem staat; niet genoeg dat het Internationaal Gerechtshof hier zijn zetel zal verkrijgen. Daarvoor is méér nodig, meer zelfs ook dan de verschijning van een Fransche vertaling van een vóór den oorlog verschenen werk, hoezeer deze ook op zichzelf valt te waardeeren.

De practische bruikbaarheid van Professor de Louter's boek ware nog verhoogd, wanneer de Schrijver

het had doen vergezeld gaan van een register, zooals men dat nagenoeg steeds in de buitenlandsche werken aantreft. Zij, voor wie het volkenrecht nog iets anders is dan onderwerp van rustigen studeerkamerarbeid, en die dikwijls een volkenrechtsboek hebben op te slaan om de meening van den auteur over een speciaal punt te kennen, zullen zoodanig register in „Het Stellig Volkenrecht” reeds menigmaal noode hebben gemist.

J. P. A. FRANÇOIS.

Juni 1921.

ONTVANGEN:

De effecten der Naamlooze Vennootschap, door Mr. J. W. Dekker. Drukkerij Libertas, Rotterdam, 1921.

INGEZONDEN STUKKEN.

VOLKSHUISVESTING.

In „Economisch Statistische Berichten” van 22 Juni 1921 lees ik een stukje van Mr. L. N. Roodenburg, handelende over woningvoorziening met bijslag in de huur, dat in den aanhef tegen mij gericht is, in verband met mijn praeadvies over het onderwerp, behandeld op het jongste congres van het Nederlandsch Instituut voor Volkshuisvesting, maar waarin ik mijn standpunt niet — of althans niet juist — weergegeven vind.

Het moge mij daarom vergund zijn, zeer kort geresumeerd aan te geven, welk standpunt door mij ter zake is ingenomen. Mijn beweringen zijn, schriftelijk en mondeling, geweest en zijn nog:

1o. dat de groote vraagstukken van het leven der menschen niet worden beslist door feiten en cijfers, maar door ideeën;

2o. dat ter zake van de volkshuisvesting de leidende ideeën moeten zijn:

- dat een goede woning tot het voor den mensch meest benoodigde behoort;
- dat ieder, die naar behooren werkt, moreel recht heeft op een goede woning;
- dat de kosten der woning uit het loon moeten kunnen worden gekweten, al moet daarvoor het loon omhoog;
- dat overheidsbijdragen de publieke financiën desorganiseeren en buiten staat stellen, uit te maken, of men als gemeenschap, algemeen economisch beschouwd, al dan niet met de volkshuisvesting boven zijn stand leeft;
- dat overheidsbijdragen ten deze als bedeeeling zijn aan te merken en de volkskracht verzwakken;

3o. dat de volkshuisvesting vooral ook daardoor in verkeerde banen is gekomen, dat men zich door deze ideeën niet heeft laten leiden en ze niet heeft gepropageerd;

4. dat de volkshuisvesting niet uit het moeras zal zijn te halen, tenzij men de stuwkracht van deze leidende gedachten er onder zet.

Ik veroorloof mij, mijn opvattingen niet te herzien, zolang er geen deugdelijke argumenten tegen aangevoerd worden. Er is veel in de geschiedenis der samenleving, dat mijn opvattingen steunt, en vol vertrouwen laat ik het aan de toekomst over, de juistheid ervan nader te bevestigen of wel haar te ontkennen.

Dr. J. NEDERBRAGT.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Journal des Economistes. — Parijs, 15 April 1921.

Yves-Guyot, Le pouvoir d'achat fictif et le pouvoir d'achat réel; *M. Pantaleoni*, Les gouvernements et la situation économique; *A. Raffalovich*, Pour la déflation contre le défaillisme monétaire; *F. Garcin*, Un office des mines domaniales de la Sarre; *I. Tchernoff*, Les bilans et les inventaires de sociétés de commerce; *Brisson-Martin*, Cuba; *G. de Nouvion*, Les actions de travail; *J. Legros*, Le Chili; *A. R.*, Nécrologie; Geor-

Voortzetting op pgn. 567.

MAANDCIJFERS.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND MEI 1921

(volgens de groepen der. naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	12.680.886	9.380.660	36.690.353	29.493.162	—	—	24.009.667	20.112.502
II Plantaard. voortbrengselen	159.727.057	32.273.076	50.578.889	8.579.842	109.148.168	23.693.234	—	—
III Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabrik. daarv.	975.418.246	35.922.176	356.353.763	17.915.797	619.064.483	18.006.379	—	—
IV Meel en meelfabrikaten	18.623.938	4.322.515	15.191.765	2.694.855	3.432.173	1.627.660	—	—
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfwaren en kleurstoffen	15.227.815	4.726.728	4.504.379	2.474.500	10.723.436	2.252.228	—	—
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrikaten van deze stoffen, n. a. g. ..	55.590.113	10.604.401	23.498.987	7.427.392	32.091.126	3.177.009	—	—
VII Hout en fabrikaten van hout en dergelijke stoffen; meubelen, v. a. s.	91.038.069	9.354.895	2.478.992	852.948	88.559.077	8.501.947	—	—
VIII Huiden, vellen, leder, lederwerk en schoenwerk	2.321.043	3.151.311	1.802.725	1.957.291	518.318	1.194.020	—	—
IX Garen, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleedren en modewaren	4.637.000	16.961.633	2.296.863	7.883.499	2.340.137	9.078.134	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	96.783.069	2.453.703	3.440.847	690.908	93.342.222	1.762.795	—	—
XI Glas	2.170.966	827.730	2.019.047	676.539	151.919	151.191	—	—
XII Papier	3.413.808	2.115.206	8.295.158	2.328.295	—	—	4.881.350	213.089
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	23.445.283	12.922.978	18.796.220	10.516.549	4.649.063	2.406.429	—	—
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen ..	5.623.236	5.793.014	981.137	883.048	4.642.099	4.909.966	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	15.258.385	17.897.219	5.155.353	6.055.546	10.103.032	11.841.673	—	—
Totaal	1.481.958.714	168.707.245	532.084.478	100.430.171	949.874.236	68.277.074	—	—
Waarvan Gouden en Zilver, al of niet gemunt (opgenomen in groep III)	10.741	592.294	20.874	6.611.461	—	—	10.133	6.019.167

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van Munt en Muntmateriaal, in gulden. *)

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1918	1919	1920	1921	1918	1919	1920	1921
Januari	68.009.520	75.073.388	256.207.615	214.136.278	51.437.578	41.321.453	135.932.785	115.985.810
Februari	45.903.517	106.229.028	233.591.043	170.494.270	54.372.261	44.543.205	113.309.645	120.956.498
Maart	48.897.456	148.758.852	187.916.138	213.830.220	47.372.422	52.660.723	68.210.466	107.204.662
April	35.302.563	189.565.086	203.592.812	195.781.602	30.702.241	50.827.142	99.448.337	108.819.697
Mei	35.055.767	257.009.336	298.514.162	168.114.951	35.843.354	96.168.708	170.393.137	93.818.710
Juni	30.330.163	258.183.821	345.402.373	—	23.040.469	126.270.353	179.478.445	—
Juli	47.764.858	274.264.390	314.861.366	—	35.046.826	133.623.129	177.114.162	—
Augustus	40.567.746	313.403.619	267.956.122	—	25.501.391	163.771.619	130.018.883	—
September	67.610.188	298.107.886	317.368.670	—	27.641.796	162.131.110	165.965.569	—
October	67.702.922	319.833.079	337.338.332	—	12.704.155	214.577.467	148.140.438	—
November	57.929.799	296.351.809	270.811.334	—	15.278.909	171.171.804	156.557.011	—
December	63.282.114	288.958.920	298.867.123	—	22.268.327	154.241.692	156.922.833	—
Totaal	608.356.613	2.825.739.214	3.332.427.090	962.357.321	381.209.729	1.411.308.405	1.701.491.711	546.634.877

*) In de Statistiek over December 1919 zijn de bedragen vermeld met inbegrip van gouden en zilveren munt en muntmateriaal.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens).

	Mei 1921	Sedert 1 Januari 1921	Overeen- komstige periode 1920
Directe belastingen.			
Grondbelasting	1.726.421	3.195.675	5.346.247
Personeele belasting ..	1.044.453	3.970.309	2.265.845
Inkomstenbelasting ..	13.074.868	46.842.595	36.129.845
Dividend- en tantième- belasting	1.470.953	9.461.172	5.336.795
Vermogensbelasting ..	1.951.102	7.598.659	5.895.465
Accijnzen.			
Suiker	1.748.518	15.288.230	16.398.672
Wijn	49.650	566.453	486.787
Gedistilleerd	4.701.552	22.418.453	19.129.387
Zout	103.691	641.843	885.198
Bier	358.662	1.256.045	718.106
Geslacht	913.194	5.193.089	5.823.356
Belast. op speelkaarten	3.638	33.125	1.818
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.144.179	8.365.184	10.269.803
Registratierechten	3.004.846	16.536.225	21.807.195
Successierechten	2.721.925	13.446.935	14.114.382
Invoerrechten	3.156.267	15.204.420	17.168.189
Gouden en zilveren werken			
Belasting	58.091	332.645	388.342
Essaailoon	85	411	436
Statistiekrecht			
Mijnen	284.292	1.578.068	1.924.752
Domeinen	76.137	239.869	325.981
Staatsloterij	252.921	839.939	801.953
Jaohit en vischerij	17.137	236.342	236.760
Loodsgelden	760	2.215	1.419
	168.354	932.565	570.595
Totaal	38.031.696	174.179.466	166.027.328

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Mei 1921	Sedert 1 Januari 1921	Overeen- komstige periode 1920
Directe belastingen.			
Grondbelasting	346.862	643.999	1.071.051
Personeele belasting ..	204.408	841.741	447.955
Inkomstenbelasting ..	3.611.084	13.291.499	10.687.932
Vermogensbelasting ..	488.659	1.892.747	1.481.170
Dividend- en tantième- belasting	485.414	3.122.187	1.761.143
Accijnzen.			
Suiker	349.704	3.057.646	3.279.734
Wijn	9.930	113.091	97.357
Gedist. (binn- en buitl.)	470.155	2.241.845	1.912.939
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	5.615	112.860	231.785
Registratierechten	—	—	— ⁴⁾
Totaal	5.971.831	25.317.615	20.971.066

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITEN-
GEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	Mei 1921	Sedert 1 Januari 1921
Verdedigingsbelasting Ia	583.350	2.245.188
Verdedigingsbelasting Ib	2.433.595	7.578.852
Verdedigingsbelasting II	3.614.616	12.758.180
	6.631.561	22.582.220

¹⁾ Hieronder begrepen f 273.369 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ idem f 1.491.779. ³⁾ Idem f 3.070.002.

⁴⁾ In de maand Mei 1920 is f 0.70 meer terugbetaald dan over de eerste 5 maanden van 1920 werd ontvangen.

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	April 1920		April 1921	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekening- houders op u ^o .	24.602	—	37.202	—
Aantal rekenin- gen op u ^o	25.305	—	38.160	—
Stortingen	136.430	54.023.639	245.883	80.285.525
Overschrijvingen:	78.171	103.495.334	—	—
a. bijgeschreven	—	—	123.037	193.074.413
b. afgeschreven	—	—	133.693	193.724.704
Afgeschrijvingen	70.701	34.408.185	—	—
wegens cheques.	—	—	102.061	65.376.461
Totaal tegoed reke- ninghouders op u ^o .	—	155.680.375	—	91.583.316

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	April 1921		April 1920	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Ontvangen en betaald:				
in contanten.	27480	f 18.502.520	107021	f 9.593.869
door over- schrijving ¹⁾ .	70908	„ 86.604.589	54080	„ 68.003.637
Particuliere rekeninghoud.	10629 ²⁾	„ 23.257.658	7767 ³⁾	„ 18.475.605
Saldo te goed part. rek. u ^o .	—	„ 7.115.215	—	„ 7.298.315
Deposito's	113 ²⁾	„ 146.300 ³⁾	—	—

¹⁾ Inclusieve verrekeningen tusschen gemeentediensten, zijnde plm. f 29.479.308,02 per maand. ²⁾ Aantal. ³⁾ Saldo te goed.

ONTVANGSTEN VAN SPOOR- EN TRAMWEGMAATSCHAPPIJEN FEBRUARI 1921.
(Ontleend aan „de Ingenieur“.)

Namen der Maatschappijen.	Personenvervoer.	Goederenvervoer.	Totale ontvangsten.	
			Jan. 1921.	Jan. 1920.
Maatsch. tot Expl. van S.S., N.C.-S., Noord- Brab. Deutsche Spoorwegmaatschappij en Holl. IJzeren Spoorwegmaatschappij	f 5.947.043,—	f 7.866.468,—	f 14.167.676,—	f 14.264.175,— ¹⁾
Tramwegmaatschappij „De Meijerij”	—	—	„ 30.153,97 ^{1/2}	„ 33.205,84 ^{1/2}
Nederlandsche Tramwegmaatschappij	„ 58.178,29	„ 86.623,38	„ 149.058,21	„ 146.005,87
Rotterdamsche Electriche Tramwegmij....	„ 509.621,39 ^{1/2}	—	„ 509.621,39 ^{1/2}	„ 426.752,39
Rotterdamsche Tramwegmaatschappij	„ 80.316,74	„ 58.805,44	„ 139.122,18	„ 125.998,54
Westlandsche Stoomtramwegmaatschappij	„ 27.519,08 ^{1/2}	„ 9.076,32	„ 37.938,75 ^{1/2}	„ 35.591,42
Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij..	„ 507.000,—	„ 836.000,—	„ 1.367.000,—	„ 966.915,—
Oost-Java Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Modjokerto—Ngoro	—	—	„ 23.400,—	„ 14.400,—
lijn Soerabaja—Krian	—	—	„ 98.400,—	„ 75.800,—
Samarang—Cheribon Stoomtramwegmaatsch..	—	—	„ 485.600,—	„ 327.200,—
Samar.—Joana Stoomtramwegmaatschappij ..	—	—	„ 355.300,—	„ 259.000,—
Serajoedal Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Maos—Bandjarnegara	—	—	„ 63.500,—	„ 52.100,—
lijn Bandjarnegara—Wonosobo	—	—	„ 11.600,—	„ 10.100,—
Madoera Stoomtramwegmaatschappij	—	—	„ 147.000,—	„ 95.000,—
Nagekomen over Januari.				
Electriche Spoorweg-maatschappij	f 189.605,66	f 197,82	f 189.803,48	f 140.196,56 ^{1/2}
Zuider Stoomtramweg-maatschappij	„ 12.707,31	„ 5.526,38	„ 18.633,33 ^{1/2}	„ 16.845,82

De ontvangsten der groote maatschappijen, die in „de Ingenieur” ontbreken, zijn aan het „Maandschrift Centr. Bureau Statistiek” ontleend.

¹⁾ Definitieve opgave.

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. 1)

(in tonnen).

(Ontleend aan „Maandschrift Centraal Bureau Statistiek”)

Naam van de Mijn	Maart		April	
	1921	1920	1921	1920
<i>Staatsmijnen.</i>				
Wilhelmina.....	40.082	46.749	37.411	43.790
Emma.....	68.305	55.604	62.818	56.355
Hendrik.....	32.370	32.583	31.063	29.903
Totaal....	140.757	134.936	131.292	130.048
<i>Particul. mijnen.</i>				
Domaniale mijn..	36.053	47.921	35.806	43.995
Mijn Laura en Ver- eeniging.....	38.560	43.512	40.844	39.631
Oranje-Nassau mijnen.....	57.761	66.093	62.173	62.715
Mijn Willem So- phie.....	19.870	20.015	20.170	19.045
Totaal....	152.244	177.541	158.993	165.386
Totaal generaal	293.001	312.477	290.285	295.434

1) Kolenslik niet inbegrepen (in 1920 voor alle mijnen te zamen 175.043 ton en in Januari 1921: 14.425 ton.)

Het „Maandschrift” teekent bij de cijfers aan, dat hieruit o.a. blijkt, dat de totale productie in April 1921 vergeleken bij Maart wel is achteruitgegaan, maar het verschil was slechts zeer gering n.l. 0,9 pCt. Terwijl de productie der particuliere mijnen in April 1921 6.749 ton (4,4 pCt) meer bedroeg dan in de voorafgaande maand, gaven de Staatsmijnen een daling te zien van 9.465 ton (6,7 pCt.). Vergelijkt men de totale productie in de eerste 4 maanden van 1921 met die in de overeenkomstige maanden van 1920, dan blijkt zij te zijn gestegen met 18.587 ton of 1,5 pCt. Terwijl de Staatsmijnen in genoemde maanden 50.265 ton (9,6 pCt.) meer produceerden dan verleden jaar, gingen de particuliere mijnen achteruit met 31.678 ton (4,7 pCt.)

ges de Laveleye; *B. L. L. E.*, La ligue du libre-échange (avril 1921).

Idem. — Parijs, 15 Mei 1921.

Yves-Guyot, Le pire des emprunts; *Rouxel*, L'économie orthopédique; *N. Mondet*, La grève des mineurs; *Fernand-Jacq*, Les interprétations du Traité de paix; *Un Rural*, Statistiques agricoles en Angleterre et dans le pays de Galles; *P. Muller*, Les textiles végétaux; *G. de Nouvion*, Les grandes compagnies de chemins de fer en 1920; *J. Legros*, La question du cadastre; *B. L. L. E.*, La ligue du libre-échange (Mai 1921).

Revue Internationale de Sociologie. — Parijs, Jan.—Febr. 1921.

R. Poincaré, Les origines de la guerre: la France et l'Allemagne après 1870; *G. Kurnatowski*, La Pologne et la France; *R. Worms*, Pour le vingt-cinquième anniversaire de la Société de Sociologie de Paris.

Idem. — Parijs, Maart—April 1921.

E. Chauffard, Doléances; *A. van Gennep*, L'état actuel du problème totémique.

Bulletin de l'Institut Intermédiaire International. — Haarlem, 's-Gravenhage, April 1921.

bevat o.a.:

La Genèse de la Paix; L'application du traité de paix avec l'Allemagne; Aperçu de la jurisprudence du droit international; La double imposition V: Double taxation in the United States; L'organisme économique et financier de la Société des Nations.

Technik und Wirtschaft. — Berlijn, April 1921.

G. Klingenberg, Energiewirtschaft und Wasserkraft; *H. Cabjolsky*, Produktionsstatistik im Maschinenbau; *J. Kollmann*, Die Betätigung des Eisenwirtschaftsbundes; *Schulz-Mehrin*, Formen des Zusammenschlusses von Unternehmungen (Schluss); *H. Gesell*, Drahtlose Telegraphie und Telephonie im Nachrichtendienst; *Peiseler*, Hochschule für Technik und Wirtschaft.

Idem. — Berlijn, Mei 1921.

Symphor, Die Auflösung des preussischen Ministeriums der öffentlichen Arbeiten; *O. Böhm*, Bankwesen und Technik; *A. Manes*, Neue Lösungen und Aufgaben der Versicherung; *H. Müller-Bernhardt*, Neue Wege der Verbandspreispolitik.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Mei 1921.

Prof. Dr. H. Blink, De oceanische telegraafkabels en de staatkundige positie van het eiland Yap; De economische verhoudingen in de Stille Zuidzee heden ten dage, naar *Scholefield*; Ontginningen in Nederland; Economische toestanden in het Oude Rusland en in den Sowjetstaat; *Dr. Q. C. Jul. Mohr*, Verwachtingen betreffende de toekomst van de Westerafdeeling van Borneo; Inlandsche en niet-inlandsche nijverheid in Nederlandsch-Indië; *A. G. Mörzer Bruyns*, Het eilandrijk in de Caraïbische Zee.

Rechtsgelerd Magazijn. — Haarlem, Jaarg. 40, afl. 4; 1921.

Mr. G. J. van Brakel, Eenige opmerkingen over de toepasselijkheid van art. 6 der Octrooiwet; *Mr. Dr. J. M. A. Roelants*, De opbouw van de administratieve rechtspraak; *Mr. Dr. K. H. Corporaal*, De herziening van de Octrooiwet; *Mr. L. van Praag*, Geschillen over burgerlijke rechten en burgerrechtelijke geschillen.

De Socialistische Gids. — Amsterdam, Mei 1921.

bevat o.a.:

P. Oberg, De tragedie van Georgië; *Jos. Loopuit*, Naar internationale eenheid; *R. Kuypers*, Nogmaals socialisme en socialisatie. III; *E. Kuypers*, De plannen van het N. V. V. in zake de ziekteverzekering.

Idem. — Amsterdam, Juni 1921.

bevat o.a.:

J. H. Schaper, De aanhangige grondwetsherziening; *J. v. d. Wijk*, Wetmatigheid in natuur en maatschappij; *R. Kuypers*, Nogmaals socialisme en socialisatie, IV.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned.	{ Disc. Wissels. 4½ 1 Juli '15	{ Zweeds. R.kabk 6½ 5 Mei '21
Bk.	{ Bel. Binn. Eff. 5¼ 19 Oct. '20	{ Bk. v. Noorw. 7 25 Juni '20
	{ Vrsch. in R.C. 6¼ 19 Oct. '20	{ Zwits. Nat. Bk. 4½ 11 Apr. '21
Bk. van Engeland	6 23 Juni '21	Belg. Nat. Bk. 5-5¼ 19 Mei '21
Duitsche Rijksbk.	5 23 Dec. '14	Bank v. Spanje 6 4 Nov. '20
Bk. van Frankrijk	6 8 Apr. '20	Bank v. Italië 6 20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk.	6 12 Apr. '21	F. Res. Bk. N.Y. 6 16 Juni '21
Nat. Bk. v. Denem.	6 5 Mei '21	Javasche Bank 3¼ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Lonaen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
25 Juni '21	4¾	—	5¾	4-5/8	—	4½-5 1)
20-25, '21	4¾	2½-3¼	5¾-1/2	4-5/8	—	4½-5
13-18, '21	4¼-5/8	3-3/4	5½-5/8	4-5/8	—	5-6
6-11, '21	4¾	2¾-3½	5¾	4-5/8	—	5½-7½
21-26 J. '20	3¾	4½-5	6½-¾	4-5/8	—	8-14
23-28, '19	3¼-4	3-1/2	3¼-1/2	4-5/8	—	5-10
20-24 Juli '14	3½-3/10	2¼-¾	2¼-¾	2½-1/2	2¾	5½-7½

1) Notecring van 24 Juni 1921.

WISSELKOERSEN.
WISSELMARKT.

De wisselmarkt begint weder een meer normaal aanzien te krijgen. De koersen vliegen minder op en neer en volgen meer een uitgesproken tendens. Zoo waren markten de geheele week flauw en verloren dagelijks van 2 tot 6 cent. Daarentegen waren dollars regelmatig vast en liepen regelmatig enkele punten op. Londen was aanvankelijk zeer sterk aangeboden en een oogenblik op 11,28½ te verkrijgen. Daarna trad een lichte verbetering in, die den koers langzaam op 11,33 bracht. Parijs was meestal aangeboden en liep een paar percent terug. België was daarentegen prijshoudend. In Skandinavië ging wederom weinig om; Kopenhagen en Christiania flauw, daarentegen Stockholm vaster. Zwitserland en Spanje onveranderd. Buenos Aires iets lager. Ook Batavia weder iets teruglopend; na 97¼ biedend weder 97 latend.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	Brussel	New York
20 Juni 1921..	11.35½	24.62½	4.34	0.60	24.25	2.98½
21 „ 1921..	11.30½	24.37½	4.30	0.56	24.09	3.01
22 „ 1921..	11.30	24.15	4.26½	0.55½	24.05	3.01½
23 „ 1921..	11.31½	24.30	4.22½	0.55	24.17½	3.02
24 „ 1921..	11.33	24.18½	4.21	0.54	24.11½	3.03¼
25 „ 1921..	11.33½	24.27½	4.17	0.59	—	—
Laagste d.w. 1)	11.28½	24.05	4.15	0.52½	23.92½	2.97½
Hoogste „ „ 1)	11.39½	24.75	4.37½	0.60	24.30	3.04½
18 Juni 1921..	11.39½	24.65	4.36½	0.60	24.11	2.99½
11 „ 1921..	11.39	24.10	4.44	0.65	23.94	3.06½
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48¼

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 17 Juni 1921. 3) Idem v. 10 Juni.

Data	Stockholm	Kopenhagen	Christiania	Zwitserland	Spanje	Batavia telegrafisch
20 Juni 1921	67.50	51.85	43.90	51.02½	40.—	97
21 „ 1921	67.25	51.75	43.40	50.95	39.90	97
22 „ 1921	67.25	51.50	43.20	50.85	40.10	97
23 „ 1921	67.55	51.50	43.15	50.95	40.05	97
24 „ 1921	67.60	51.45	43.40	51.05	39.80	97
25 „ 1921	67.75	51.30	43.40	51.10	39.90	97
L'ate d. w. 1)	67.—	51.10	43.—	50.75	39.70	97
F'ate „ „ 1)	67.80	52.—	43.90	51.15	40.20	97
18 Juni 1921	67.50	51.60	43.50	51.12½	39.90	96½-97
11 „ 1921	67.60	51.95	44.45	51.12½	39.30	96½-97
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Termijnnoteringen der Valuta-Kas.

Ecarts tusschen termijnnotering en contanten koers.
(week van 20—24 Juni 1921.)

Londen.	Med. Juli	Ult. Juli	Ult. Augustus
Hoogste B Koers	} gelijk met contant	} gelijk met contant	} gelijk met contant
Laagste B „			
Hoogste L „			
Laagste L „			
New-York.			
Hoogste B Koers	disagio ¾ ct.	disagio 1½ ct.	disagio 1½ ct.
Laagste B „	„ ¾ „	gelijk m. cont.	„ ½ „
Hoogste L „	„ ½ „	disagio ¾ ct.	„ 1¼ „
Laagste L „	gelijk m. cont.	„ ¼ „	„ ¾ „
Parijs.			
Hoogste B Koers	} gelijk met contant	} agio 2½ ct.	} agio 5 ct.
Laagste B „			
Hoogste L „			
Laagste L „	„ 2 „	„ 2½ „	„ 2½ „
België.			
Hoogste B Koers	agio 5 ct.	agio 10 ct.	agio 12½ ct.
Laagste B „	„ 2½ „	„ 2½ „	„ 10 „
Hoogste L „	„ 5 „	„ 10 „	„ 15 „
Laagste L „	„ 2½ „	„ 2½ „	„ 7½ „
Berlijn.			
Hoogste B Koers	agio 1 ct.	agio 2 ct.	agio 5 ct.
Laagste B „	contant	„ 1 „	„ 3 „
Hoogste L „	agio 2 ct.	} „ 2 „	„ 5 „
Laagste L „	„ 1 „		„ 4 „

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
25 Juni.. 1921	3.74.37	7.99	1.34	32.92
Laagste d. week	3.73.87	7.99	1.34	32.92
Hoogste „ „	3.77.50	8.12	1.43	33.40
18 Juni.. 1921	3.80.37	8.22	1.45	33.20
11 „ „ 1921	3.74.25	7.91	1.42	32.90
Muntpariteit..	4.86.67	5.18¼	95¼	40¼

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	10 Juni 1921	17 Juni 1921	18/24 Juni '21 Laagste Hoogste	24 Juni 1921
Alexandrië..	Piast. p. £	97½/32	97½/32	97½/32	97½/32
*B. Aires 1)..	d. p. \$	45¾	44¼	43¼	44¼
Calcutta	£ p. rup.	1/3¼	1/3½/32	1/3¾	1/3¾
Hongkong ..	id. p. \$	2/7¼	2/6¾	2/6½	2/8
Lissabon	d. per Mil.	7¼	8	8¾	8¾
Madrid	Peset. p. £	29.08	28.64	28.10	28.60
*Montevideo 1	d. per \$	42¾	41¼	40¾	42
Montreal....	\$ per £	4.16	4.27	4.22	4.28
*R.d.Janeiro.	d. per Mil.	8¾/16	7¾/16	7¼	8
Rome	Lires p. £	77½/16	75	74¼	79¾
Shanghai....	£ p. tael	3/4¾	3/4½/16	3/5	3/6½
Singapore ..	id. p. \$.	2/3¼	2/3¾/32	2/3½	2/3¾/32
*Valparaiso..	peso p. £	34.80	34.50	34.80	35.90
Yokohama ..	£ per yen	2/6¾	2/6¾	2/6¼	2/7

*Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.
2) Noteering van 16 Juni 1921.

NOTEERING VAN ZILVER

Noteering te Londen	te New York
25 Juni 1921	35¼
18 „ 1921	35¼
11 „ 1921	35¾
4 „ 1921	33¾
26 Juni 1920	50½
28 Juni 1919	53½
20 Juli 1914	24½/16

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 20 Juni 1921.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom. enz. in disc.	H.-bk. f 124.630.186,56½ B.-bk. „ 21.349.367,52½ Ag.sch. „ 74.138.147,98	f 220.117.702,07
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—
Idem eigen portef.	f 49.234.139,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „	—	49.234.139,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 48.112.522,60½ B.-bk. „ 13.380.736,56 Ag.sch. „ 93.359.649,96½	f 154.852.909,13
Op Effecten	f 153.597.809,13	—
Op Goederen en Spec. „	1.255.100,—	154.852.909,13
Voorschotten a. h. Rijk	—	1.275.881,93
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud	f 56.237.620,—
	Muntmat., Goud ..	„ 549.730.929,59
		f 605.968.549,59
	Munt, Zilver, enz. „	„ 12.330.764,54
	Muntmat., Zilver ..	—
		618.299.314,13
Effecten	Bel. v. h. Res.fonds.	f 5.162.108,75
	id. van 1/5 v. h. kapit. „	„ 3.899.754,37½
		9.061.863,12½
Geb. en Meub. der Bank	—	3.747.500,—
Diverse rekeningen	—	18.794.673,72
		f 1.075.383.983,10½
Passiva.		
Kapitaal	—	f 20.000.000,—
Reservefonds	—	5.386.728,62½
Bankbiljetten in omloop	—	991.928.720,—
Bankaassigtiën in omloop	—	1.563.885.57½
Rek.-Cour. } Het Rijk f	—	—
saldo's: } Anderen „	50.638.481,06½	50.638.481,06½
Diverse rekeningen	—	5.866.167,84
		f 1.075.383.983,10½

NED. BANK 27 Juni 1921 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 408.732.470,71
 Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking, 199.906.253,38
 Minder bedragaan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. ,, 2.043.662.350,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	<i>Meer</i>	<i>Minder</i>
Disconto's		9.019.280,60 $\frac{1}{2}$
Buitenlandsche wissels..	281.160,—	
Beleeningen	3.816.354,26	
Goud	3.382,92	
Zilver		172.127,71 $\frac{1}{2}$
Bankbiljetten		2.333.660,—
Part. Rek.-Crt. saldo's ..		7.476.469,66

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschebare schulden
27 Juni 1921.....	605.969	12.331	991.929	52.202
20 „ 1921.....	605.965	12.503	994.262	60.446
13 „ 1921.....	605.965	12.533	1.012.988	60.100
6 „ 1921.....	605.965	12.657	1.027.707	70.372
30 Mei 1921.....	605.956	13.065	1.029.565	60.227
28 Juni 1920.....	636.304	13.894	1.004.808	145.646
28 Juni 1919.....	657.722	8.214	1.018.076	73.433
25 Juli 1914.....	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
27 Juni 1921	220.118	75.000	154.853	408.732	59
20 „ 1921	229.137	75.000	151.037	406.789	59
13 „ 1921	237.604	78.700	157.698	403.144	58
6 „ 1921	245.063	80.700	174.503	398.268	56
30 Mei 1921	225.043	69.800	183.926	400.334	57
28 Juni 1920	177.252	21.000	296.978	419.315	67
28 Juni 1919	108.940	59.000	225.185	446.657	61
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	75

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financien blijkt, dat uititonden op:

	20 Juni 1921	27 Juni 1921
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 464.250.000,— „ 75.500.000,—	f 468.750.000,— „ 75.500.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 145.848.000,—	„ 156.790.000,—
Aan zilverbons	„ 41.969.606,50	„ 40.728.141,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschebare schulden
18 Juni 1921.....	241.000		317.500	133.500
11 „ 1921.....	240.750		319.000	138.000
4 „ 1921.....	240.250		312.000	151.500
14 Mei 1921.....	225.077	14.434	316.033	126.882
7 „ 1921.....	224.870	13.942	307.376	138.682
30 April 1921.....	225.012	13.565	313.568	155.635
23 „ 1921.....	225.219	13.231	316.829	154.537
19 Juni 1920.....	199.750	5.407	330.817	152.700
21 Juni 1919.....	129.532	7.332	234.793	100.958
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
18 Juni 1921	193.500		***		150.800	53
11 „ 1921	200.500		***		149.350	53
4 „ 1921	207.000		***		147.550	52
14 Mei 1921	37.469	22.674	109.645	32.307	151.238	51
7 „ 1921	36.471	22.483	106.245	36.069	149.909	51
30 Apr. 1921	37.457	22.687	92.712	33.478	145.019	51
23 „ 1921	38.004	23.108	94.662	32.710	144.440	51
19 Juni 1920	19.987	20.856	163.373	36.498	108.661	42
21 Juni 1919	8.661	21.576	74.141	12.828	69.883	41
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeschebare schulden	Disconto's	Dio. rekeningen ¹⁾
23 April 1921 ..	1.129	2.126	928	2.081	392
16 „ 1921 ..	1.127	2.235	885	2.059	399
9 „ 1921 ..	1.126	2.268	708	2.049	388
2 „ 1921 ..	1.120	2.246	863	2.059	425
24 April 1920 ..	1.061	1.708	944	1.740	655
26 April 1919 ..	997	1.315	848	1.341	205
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
22 Juni 1921	128.357	127.478	324.949	28.500	288.397
15 „ 1921	128.375	127.491	327.680	28.500	291.503
8 „ 1921	128.370	128.280	330.071	28.500	294.050
31 Mei 1921	128.363	129.095	330.998	28.500	295.553
23 Juni 1920	117.815	115.240	354.012	28.500	331.113
25 Juni 1919	87.811	78.302	342.310	28.500	327.321
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dek-kings-perc. ¹⁾
22 Juni '21	58.495	78.905	16.937	121.992	19.329	13,90
15 „ '21	68.430	77.058	15.900	131.130	19.334	13,10
8 „ '21	73.276	76.910	17.659	133.287	18.539	12,30
31 Mei '21	68.556	81.259	16.596	133.170	17.718	11,83
23 Juni '20	53.003	80.140	17.869	118.474	21.095	15,40
25 Juni '19	66.821	80.803	20.044	137.745	27.959	17,70
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$ %

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-perc. ¹⁾
15 Juni '21	1.101.476	1.091.568	11.357.383	71.883.643	17
7 „ '21	1.100.830	1.091.573	13.331.379	72.145.349	20
31 Mei '21	1.101.056	1.091.574	14.361.888	71.838.866	22
21 „ '21	1.100.736	1.091.571	16.749.523	69.724.433	26
15 Juni '20	1.094.896	1.091.737	16.188.525	50.808.598	34
15 Juni '19	1.171.531	1.151.509	8.442.407	28.274.868	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Cit.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
15 Juni 1921	1.706.930	14.690.767	20.174.200	11.287.800
7 „ 1921	1.755.969	9.666.909	22.380.300	13.264.200
31 Mei 1921	61.763.540	14.093.693	23.458.100	14.295.100
21 „ 1921	57.272.807	11.557.786	26.096.700	16.684.400
15 Juni 1920	40.638.681	15.312.599	29.606.200	16.147.200
15 Juni 1919	29.058.438	10.484.620	19.815.000	8.420.800
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal-en buitenl. goudwissels	Disc. en beleeningen	Byz. schuld Oostenrijk en Hongarije	Bankbiljetten	Rek. Cit. saldi
15 Nov. '20	325.730	37.782.521	32.954.000	74.121.378	9.497.833
31 Oct. '20	321.121	36.474.610	32.954.000	72.902.605	9.930.245
7 Feb. '20	290.428	19.251.400	32.954.000	56.294.022	6.057.646
31 Jan. '20	291.083	19.162.543	32.954.000	56.772.802	6.220.536
15 Nov. '19	325.097	14.742.052	32.954.000	50.582.595	7.235.850
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

¹⁾ waarvan 222.669 goud, 46.598 buitenlandsche goudwissels en 56.463 munt en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. afd. Staat
23 Juni '21	5.020.046	1.448.369	274.087	688.262	25.000.000
16 " '21	5.519.764	1.948.367	273.814	686.909	25.600.000
9 " '21	5.519.416	1.948.367	272.975	664.668	25.900.000
2 " '21	5.519.002	1.948.367	272.594	665.139	26.400.000
24 Juni '20	5.587.869	1.978.278	240.859	652.465	26.000.000
26 Juni '19	5.550.898	1.978.278	303.664	869.246	23.250.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.

	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	2.486.394	100.053	2.211.343	37.494.062	2.630.486	12.415
	2.443.963	100.911	2.205.217	37.972.173	2.732.285	25.922
	2.573.821	105.208	2.225.061	38.375.243	2.685.392	25.765
	2.845.595	109.504	2.173.248	38.392.006	2.871.138	45.250
	1.768.000	522.887	1.847.271	37.543.905	3.578.016	75.047
	853.039	808.029	1.278.432	34.441.999	3.362.029	49.319
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partic.
23 Juni '21	332.200	84.653	480.000	776.227	6.062.341	411.532
16 " '21	335.870	84.653	480.000	750.934	6.100.798	332.633
9 " '21	335.192	84.653	480.000	765.145	6.131.698	360.327
2 " '21	335.035	84.653	480.000	780.688	6.160.552	363.813
24 Juni '20	356.687	84.653	480.000	746.696	5.166.370	1.623.471

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F.R. Notes	In het buitenl.		
8 Juni '21	2.430.672	1.611.657	—	161.874	2.700.723
1 " '21	2.408.653	1.622.809	—	160.172	2.751.299
25 Mei '21	2.392.947	1.638.734	—	165.285	2.734.804
18 " '21	2.378.906	1.599.410	—	170.228	2.767.415
11 Juni '20	1.965.058	1.353.429	111.531	137.533	3.112.205
13 Juni '19	2.193.874	1.255.388	—	68.114	2.499.265

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekking perc. 1)	Percent. Gouddekking circul. 2)
8 " '21	1.965.860	1.735.057	102.066	58,3	73,2
1 Juni '21	2.003.305	1.720.390	102.216	57,4	71,5
25 Mei '21	1.957.394	1.705.956	102.173	57,6	71,7
18 " '21	1.924.220	1.716.642	102.116	56,8	70,4
11 Juni '20	2.926.846	2.553.036	94.284	43,0	47,5
13 Juni '19	2.112.711	2.630.132	82.674	52,7	65,4

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. 2) Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan lme deposits
1 Juni '21	818	11.985.131	1.257.617	13.286.289	2.935.578
25 Mei '21	820	12.028.770	1.251.817	13.346.122	3.053.345
18 " '21	821	12.097.329	1.254.432	13.448.331	3.044.910
11 " '21	821	12.195.996	1.257.684	13.367.607	2.947.242
4 Juni '20	813	17.081.737	1.419.343	14.255.580	2.667.977
6 Juni '19	770	14.945.439	1.303.769	13.282.989	1.727.163

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Tot onzen spijt kwam het overzicht ditmaal niet tijdig in ons bezit.

GOEDERENHANDEL.**GRANEN.**

27 Juni 1921.

Ook in de afgelopen week bleef de droogte in eenige West-Europese landen voortduren. Vooral in Engeland beginnen de gevolgen ernstig te worden. Wintertarwe houdt zich nog goed, doch de zomergewassen hebben het er zwaar te verantwoorden. Over de haver en de gerst maakt men zich ernstig ongerust. In Frankrijk zijn de vooruitzichten niet zoo slecht, omdat het daar minder onafgebroken droog is geweest dan in Engeland, doch in den laatsten tijd worden ook uit sommige gedeelten van Frankrijk minder gunstige berichten vernomen. In de overige Europeesche landen, behalve Rusland, staan de oogsten er nog steeds goed voor. Ook de uitvoerlanden rapporteeren over het algemeen gunstig. Canada verwacht een zeer grooten tarweoogst, waarvan de opbrengst op 350 miljoen bushels wordt geschat of 100 miljoen meer dan het vorige jaar. In de Vereenigde Staten kwam nog nu en dan droge hitte voor, doch het laatste weekrapport van het Ministerie van Landbouw spreekt van gunstig weder voor de verdere ontwikkeling der tarwe. Nu en dan bracht ongunstig oogstnieuws prijsverhoogingen te weeg aan de markt te Chicago, doch het slot op 25 Juni was voor den Juli-termijn iets beneden het hoogste punt der week; voor den September-termijn echter iets daarboven.

De belangstelling van Europa voor tarwe was in de afgelopen week gering. Blijkbaar doen zich nu de groote tarweverschepingen gelden van einde Mei en begin Juni, welke allengs hare Europeesche bestemmingen bereikt hebben en alle importlanden kochten slechts zeer weinig. Zelfs aankomende partijen vinden moeilijk koopers en in verschillende West-Europese havens bevindt zich tarwe, welke nog in het bezit der afladers is. De geringe animo in de importlanden bracht eene flauwe stemming te weeg in Argentinië. Vooral Argentijnsche tarwe is zeer moeilijk verkoopbaar, daar de prijs hooger is dan die voor verschillende andere soorten. In den loop der week daalde in Argentinië de tarweprijs 90 centavos à 1,15 peso per 100 Kgr. Door de vermeerdeerde verschepingen, en dus uit locale Argentijnsche oorzaken, volgde op Zaterdag weder een herstel van 30 à 35 centavos. Een weerspiegeling van de Europeesche stemming was dit allerminst. Volgens de vrij algemeene verwachting in de importlanden zal in het komende seizoen de beschikbare hoeveelheid tarwe voldoende zijn voor de behoefte. In verschillende dier landen rekent men tevens met een vermeerdering van den eigen oogst en meent men voldoende voorraden te hebben om met slechts zeer weinig verdere inkoop van enkele weken, die ons nog van het nieuwe oogstjaar scheiden, te kunnen doorkomen. Vandaar geringe kooplust met de verwachting van verdere prijsdaling. Het weder in de eerstvolgende weken zal bij de verdere ontwikkeling van den toestand eene zeer belangrijke rol spelen. Verdere droogte in Engeland en Frankrijk, ongunstig weder in Amerika kunnen dien nog geheel veranderen. Reeds begint in de allerlaatste dagen de droogte in Europa zich te doen gevoelen ten opzichte van den loop der markt in voedergranen. Maïs was in het begin der week flauw met steeds dalende prijzen voor La Plata maïs en sterk aanbod in alle posities. Grotere Argentijnsche verschepingen na het eindigen der staking, dalende vrachten ten gevolge van het naderende einde van de Engelsche kolenstaking en het in Argentinië beschikbaar komen van onverwacht veel scheepsruimte, alles te zamen met lagere Argentijnsche markten deden voor La Plata maïs het aanbod stijgen en de prijzen dalen. Daarbij kwam zeer geringe vraag in Engeland, zoowel als in de meeste continentale landen, zoodat vooral op aflading slechts tot steeds dalende prijzen zaken mogelijk waren. Vooral naar Engelsche havens en voor Engelsche rekening naar Antwerpen werd zeer goedkoop verkocht. Vrijdag en Zaterdag scheen echter in Engeland eenige verbetering in te treden. De reden daarvan lag in de droogte, die op de opbrengst van gerst, haver en hooi haar invloed dreigt te doen gelden. Wel bleef de consumptie-vraag in Engeland nog gering, doch de stemming verbeterde. In Duitschland trad de particuliere handel weder als koper van maïs op, nu de regering haar aanbod van goedkope maïs vermindert. De inzameling van broodgraan van den laatsten oogst is bijna afgelopen en daarmede dus eveneens de ruil van regeringsmaïs tegen rogge en tarwe. Geregeld komen weder zaken van La Plata maïs op aflading naar Duitsche

Data	Noteeringen.					
	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Juli	Mais Juli	Haver Juli	Tarwe Juli	Mais Juli	Lijnzaad Juli
25 Juni '21	130 ³ / ₄	62 ⁵ / ₈	38 ¹ / ₂	17,15 ³)	7,90 ³)	18,20 ³)
18 „ '21	128 ¹ / ₂	63 ¹ / ₄	38 ¹ / ₈	17,70	8,20	18,95
25 Juni '20	226	174 ⁷ / ₈	103	24,20	10,25	26,70
25 Juni '19	226	180 ³ / ₄	70 ³ / ₈	11,35	5,90	29,60
25 Juni '18	220	144 ¹ / ₂	71 ¹ / ₂	12,50	5,45	24,15
20 Juli '14	82 ¹)	56 ³ / ₈ ¹)	36 ¹ / ₂ ¹)	9,40 ³)	5,38 ³)	13,70 ³)

¹) per Dec. ²) per Sept. ³) noteering op 24 Juni 1921.

Soorten	Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.		
	27 Juni 1921	20 Juni 1921	27 Juni 1920
Tarwe*	20,—	22,—	41,—
Rogge (No. 2 Western) ¹)	21,—	21,25	32,50
Mais (La Plata)	250,—	250,—	392,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²)	275,—	280,—	475,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ³)	12,50	18,—	22,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ⁴)	155,—	152,50	215,—
Lijnzaad (La Plata).... ⁴)	420,—	420,—	805,—

¹) p. 100 K.G. ²) p. 2000 K.G. ³) p. 1000 K.G. ⁴) per 1960 K.G. ⁵) Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	20 Juni/27 Juni 1921	Sedert 1 Jan. 1921	Overeenk. tijdoak 1920	20 Juni/27 Juni 1921	Sedert 1 Jan. 1921	Overeenk. tijdoak 1920	1921	1920
Tarwe.....	45.370	538.469	245.649	—	10.052	81.168	548.521	326.817
Rogge.....	5.029	68.636	22.708	—	325	135	68.961	22.843
Boekweit	—	3.500	2.825	—	500	—	4.000	2.825
Mais	16.365	432.151	135.533	—	37.881	22.359	470.032	157.892
Gerst	4.563	116.305	10.818	180	6.325	320	121.630	11.138
Haver	13.645	36.695	18.129	—	430	—	37.125	18.129
Lijnzaad.....	203	68.381	20.449	395	50.198	5.033	118.579	25.482
Lijnkoek.....	3.597	64.038	21.483	—	13.417	1.406	77.455	22.889
Tarwemeel.....	2.429	17.559	9.384	—	1.070	—	18.629	9.384
Andere meelsoorten....	866	19.295	4.292	—	1.247	100	20.542	4.392

havens en Rotterdam tot stand. Ook Noord-Amerikaansche mais werd nu en dan gekocht, doch voor den lageren prijs kocht men in Duitschland liever La Plata mais. Dit geldt ook voor België, waar in spoedige posities de laatste dagen veel belangstelling voor La Plata mais bestond. Voornamelijk Nederland en de Noordsche landen koopen nog geregeld mais uit Noord-Amerika. Daar bleef de prijs in den loop der week vrijwel onveranderd. De oogst ontwikkelt zich normaal.

Lijnzaad bleef in het begin der week vast, doch met geringen omzet. Later volgde een gevoelige prijsdaling in Argentinië van 80 à 95 centavos per 100 Kgr., doch een uitbreiding der zaken had die niet ten gevolge. Wegens betere olievrage uit Noord-Amerika was aan het einde der week de omzet in lijnzaad naar Engelsche havens beter, doch op het continent blijft de belangstelling gering.

Nederland. De vraag naar tarwe was in de afgelopen week nog steeds onbevredigend. Zaken naar Duitschland kwamen slechts een enkelen keer voor en de andere Europeesche landen, die hier geregeld ter markt komen, toonden evenmin veel belangstelling. De Nederlandsche molenaars kochten slechts weinig en konden hunne behoefte gemakkelijk dekken uit aankomende partijen, die voor lage prijzen te krijgen waren. Wat nog gekocht werd, bepaalde zich tot Noord-Amerikaansche soorten. La Plata tarwe was zeer moeilijk verkoopbaar. Voor mais blijft eene goede consumptie-vraag bestaan en aankomende partijen vinden zonder bezwaar haar weg naar de verbruikers. Daarbij dient men echter in aanmerking te nemen, dat geregeld vrij belangrijke partijen naar buitenlandsche havens worden overgeladen. De aanvoeren bestonden vooral uit Noord-Amerikaansche mais. La Plata mais wordt bijna uitsluitend in meer verwijderde posities aangeboden en vóór het einde van Juli wordt van deze soort in onze havens slechts weinig verwacht. Ladende en juist afgeladen La Plata mais wordt echter zeer ruim aangeboden, evenals zomer-aflading. De prijzen daalden bijna dagelijks, hetgeen de koopers steeds meer een afwachtende houding deed aannemen. Werd in het begin der week een vrij belangrijke omzet bereikt, later werd het steeds moeilijker, koopers te vinden.

Voor gerst bestaat belangstelling wat spoedige partijen van goede kwaliteit betreft.

Lijnzaad met weinig zaken.

KATOEN.

Marktbericht van de heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 22 Juni 1921.

Na een periode van betrekkelijk vaste prijzen, is Amerikaansche katoen gedurende de laatste dagen weer vrij sterk gedaald, waarschijnlijk door den slechten arbeidstoestand in Engeland en verder op de flauwe markten in New York en betere weerberichten over den nieuwen oogst. Daarna heeft weer een kleine reactie plaats gehad, doch

Noteering voor Loco-Katoen. (Middling Uplands).

	27 Juni '21	20 Juni '21	13 Juni '21	28 Juni '20	27 Juni '19
New York voor Middling ..	11,50 c	10,85 c	12,45 c	38,75 c	34,75 c
New Orleans voor Middling	10,50 c	10,38 c	11,25 c	39,75 c	33,— c
Liverpool voor					
Fy Middling	7,65 d ¹)	7,69 d	8,40 d	27,62 d	20,99 d

¹) 24 Juni 1921.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '20 tot 24 Juni '21	Overeenkomstige perioden	
		1919-1920	1918-1919
Ontvangsten Gulf-Havens..	4842	4154	3716
" Atlant. Havens	1588	2964	2393
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1623	2992	2261
" " 't Vasteland.	2263	3148	2535
" " Japan etc...			
Voorraden in duizendtallen	24 Juni '21	25 Juni '20	27 Juni '19

Amerik. havens.....	1598	938	1354
Binnenland.....	1319	935	1046
New York	154	39	104
New Orleans	467	320	224
Liverpool	1089	1092	534

ten slotte is de markt toch flauw. Men verwacht, dat er over zullen zijn en dit zeer zeker op de prijzen blijft drukken, zoolang de toestand in de industrie niet beter wordt. zoolang de toestand in de industrie niet beter wordt. Egyptische katoen is ook lager in prijs.

Als men de groote moeilijkheden in de industrie in aanmerking neemt, kon de vraag naar Amerikaansche garens nog slechter zijn dan deze nu al is. De fabrieken staan bijna alle stil, doch er is nogal vraag voor voorradige garens en in vele gevallen zijn deze vast in prijs. Verschillende weverijen hebben partijtjes gekocht, terwijl er ook van Holland weer wat vraag naar garens is. Indië heeft belangstelling voor bundelgarens, doch blijft daar de verscheping de groote moeilijkheid. Ook is er nog wat vraag voor garens voor naaigarenfabrieken, speciaal voor het continent.

Niettegenstaande alle voorspellingen betreffende het ophouden van de kolenstaking, duurt deze nog voort en gaat er dan ook in de manufacturenmarkt bijna niets om. Er zijn wel aanvragen van China en ook van Indië, vanwaar de berichten omtrent den moesson gunstiger luiden, doch waar verkoopers slechts met de strike-clausule kun-

nen afsluiten, houdt zulks nogal wat zaken tegen. Er is dan ook weinig nieuws te vermelden en men wacht aan alle kanten verlangend op het einde der tegenwoordige industriële moeilijkheden.

15 Juni 22 Juni Oost. koersen. 15 Juni 22 Juni
 Liverpoolnoteringen. T.T.op Indië 1/3 1/3 1/3
 F.G.F.Sakellaridis 16,00 15,50 T.T.op Hongkong 2/7 1/4 2/7 1/4
 G.F. No. 1 Oomra 4,55 4,00 T.T.op Shanghai. 3/4 1/4 3/5 1/4

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
25 Juni 1921	1.008.000	12.125	2.917.000	14.300	7 1/8
18 " 1921	934.000	11.700	2.870.000	13.900	7 3/16
11 " 1921	854.000	1)	2.907.000	13.600	8 3/32
25 Juni 1920	285.000	9.800	1.660.000	1)	14 17/32

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
25 Juni 1921....	98.000	3.243.000	156.000	10.412.000
25 Juni 1920....	50.000	2.515.000	72.000	4.125.000

1) Niet genoteerd.

SUIKER.

In de bietsuikerdistricten was het weder voor den groei der bieten gunstig.

Interessant is eene door F. O. Licht gepubliceerde statistiek over den import van suiker in Duitschland over de maanden Januari t/m. November 1920:

Import van Nederland & Ned.-Indië	42.505	tons
" " Vereenigde Staten van Amerika ..	3.689	"
" " Tsjecho-Slowakye	33.009	"
" " West-Polen	6.127	"
" " Denemarken	44	"
" " België	46	"
" " Zweden	394	"
" " Danzig	2.153	"
" " Britsch-Indië	376	"
" " Andere landen	16.392	"
Totaal	104.735	"

Onder deze omstandigheden schijnt het twijfelachtig of Duitschland een groot kwantum van den nieuwen oogst zal kunnen exporteeren.

Op de verschillende suikermarkten deden zich geen nieuwe gezichtspunten voor.

In Amerika volgen raffinadeurs nog steeds hunne prijsdrukkende politiek, waartegenover de Cubaplanters aldoor weerstand bieden. Op basis van 4 cents (duty paid) werden te New York eenige partijen Philippijnsche, Porto Rico en Domingo suiker voor prompte verscheping afgedaan. In de noteringen kwam weinig verandering: spot centrifugals bleven onveranderd 4 c., op de termijnmarkt werd genoteerd 2,75 voor Juli, 2,71 voor September, 2,65 voor October en 2,53 voor December.

De laatste Cuba-statistiek luidt:

	1921	1920	1919
Weekontvangst t. 18 Juni	44.000	44.962	69.317 tons
Tot. ontv. 1 Dec. '20-18 Juni	2.851.000	3.139.592	3.219.844 "
Werkende fabrieken	26	26	53
Weekexport tot 18 Juni ..	31.000	70.967	75.943 "
Tot. exp. 1 Jan.-18 Juni ..	1.448.000	2.486.031	2.030.715 "
Totale voorraad 18 Juni ..	1.422.000	623.280	1.188.887 "

Op Java verlaagden de Vereenigde Producenten, na een afdoening van 3000 tons Superieur tot 11,50, hunne limites tot f 11,— voor Superieur, f 10,— voor No. 16 en hooger en f 9,75 voor Muscovados. Het voortdurend verlagen der limites heeft bona fide koopers afgeschrikt en afdoeningen bleven op de nieuwe prijsbasis dan ook binnen beperkte grenzen. In de laatste weken werden telkens kleine partijen naar Britsch-Indië verkocht; groote zaken naar dit afzetgebied mogen eerst verwacht worden, wanneer koopers het gevoel hebben, dat de daling der Java-prijzen tot stilstand is gekomen.

De uitvoeren van Java gedurende Mei bedroegen 32.000 tons tegen 22.000 in 1920. In de maanden Mei 1920 t/m. April 1921 werden totaal verscheept 1.430.000 tons.

Op de Nederlandsche markt werd eenige belangstelling getoond voor disponibile suiker en prijzen bleven vrijwel op hetzelfde niveau. Ten gevolge van de flauwe berichten uit de overzeese productielanden liepen de prijzen op de termijnmarkt iets terug en werd voor September tot f 23 1/2 tevergeefs aangeboden, terwijl de notering voor October tot f 20 5/8 daalde.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen			New York 96 p Ct. Centrifugals
		Tates Cuba No. 1	White Java f.o.b. per Juli/Aug.	Amer. Granulated c.f. Juni/Juli	
22 Juni '21	f —	Sh. 60/6	Sh. 19/-	Sh. 27/-	\$ cts. 4,00
15 " '21	" —	62/6	21/-	28/-	4,00
22 Juni '20	" —	116/-	105/-	—	19,06
22 Juni '19	" —	64/9	46/-	—	7,28
11 Juli '14	" 11 1/2/32	—	—	—	3,26

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

Exotische huiden: De markt blijft voortdurend vast, zoowel voor Saladeros als Frigorificos. Duitschland blijft koper. De laatste goede partijen Saladeros werden tegen den vollen vraagprijs van de hand gedaan. Het is van belang te constateeren, dat het seizoen der Saladeros-huiden bijna ten einde is, het kenmerkte zich vooral door een geregelde stijging in prijs; de hoogste prijs is zeker bereikt door 3000 Bovril ossen, onder zout 11 Juni, die werden verkocht tegen 9 3/16 d., c.i.f. oorspronk. gewicht. Wij denken niet, dat de koopers voor de laatste nog onverkochte partijen Saladeros kunnen rekenen op concessies van verkopers zijde. De langharige Frigorificos, op aflading van oorsprong, bereikten 10 1/16 pence. Aan de La Plata heeft men o.a. verkocht 2000 Union Rosario ossen, 23 Mei, naar de Ver. Staten, tegen een pariteit van 9 pence; 2000 koeien Uruguayana, 15 Juli, à 7 13/16 pence; 1000 Concordia ossen, einde Mei, 8 1/2 pence het restant van de slachtingen van Saladero Bellavista koeien, de koeien van Saladero Duarte San Pablo Livramento.

4000 ossen Frigorifico Sansinena Uruguayo à 44 \$ or, naar de V. S.

4000 ossen Swift Montevideo \$44 \$ or, naar de V. S.

4000 ossen Sansinena à 45 \$ or, naar Duitschland.

500 ossen Armour, a 46 \$ or.

De prijzen zijn dus 1 à 2 \$ or lager.

De looiers beginnen meer belangstelling te toonen voor de droge huiden van goede herkomst. Men verwacht binnenkort offertes in Americanos half haar en op van het nieuwe seizoen. Té Havre zijn Parnahybas gedaan op levering Juli/Augustus à 12 1/2 pence.

Wat loco waar betreft, heeft het gebrek aan keus invloed gehad op den loop van zaken. Antwerpen bericht een totaal van ongeveer 6000 huiden voor de afgelopen week. Té Havre heeft men gemakkelijk Rio Grande Saladeros geruimd tegen vaste prijzen. Te Rotterdam zouden wij speciaal willen wijzen op de nieuwe aanvoeren van Columbia, droge, van zeer goede kwaliteit, die worden gehouden op 67 cents. Te Liverpool werden Rio Grande Bage huiden verkocht tegen 8 1/4 pence, af pakhuys. Wij vestigen de aandacht van onze vrienden op den verkoop der Liebig huiden, die plaats zal hebben op 28 Juni 1921. Men toont aan alle zijden belangstelling, vooral omdat de aangeboden huiden in onze opinie een zeer interessante partij omvatten, wat het haar betreft.

Liebig Colon, Februari slachting, in herkoop, werden verkocht à 10 1/2, c.i.f. aflaadgewicht. Het zou voorbarig zijn te voorspellen, welke prijzen men zou moeten voorleggen, maar men dient niet uit het oog te verliezen, dat de Liebig huiden steeds zeer gezocht zijn en in elk opzicht van uitmuntende kwaliteit zijn.

Inlandsche huiden: Zonder verandering sinds ons laatste bericht. Men toont veel belangstelling voor de veiling van de Rotterdamsche Huidenclub op 28 Juni, waar zullen worden verkocht 8495 huiden en 1903 vellen April/Mei productie, alsmede 3/4000 kalfsvellen van het najaar van 1920.

Looistoffen: De markt is vast en levendig, zoowel voor loco, als voor stoomend en op aflading. Quebracho en Chopped Mimosa zijn stijgend, er hebben talrijke en belangrijke transacties in plaats gehad. De loco-partijen worden steeds zeldzamer. Myrabolanen, Divi-divi en Valonea zijn momenteel wat minder gezocht.

Rotterdam, 25 Juni 1921.

COPRA.

De markt was deze week aanvankelijk flauw, doch later zeer vast gestemd, en er ging veel om. Consumenten kochten regelmatig, zoowel stoomend als op aflading.

De noteringen zijn:

Ned. Ind./Straits f.m.s. loco & stoomend.....	f 32,75
Java f.m.s. Mei/Juli naar Holland/Hamburg..	„ 33,—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„ 33,—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„ 33,—
Ned. Ind./Straits naar Holland/Hamburg	f 0,25 lager.

27 Juni 1921.

RUBBER.

Gedurende de afgelopen week was de markt wederom zeer flauw met weinig zaken. Het resultaat der Amsterdamsche inschrijving van 22 dezer was in overeenstemming met deze flauwe stemming. Slechts ca. 160 tons (meest bijsoorten) van de aangeboden 400 tons werden verkocht tot zeer lage prijzen.

De noteringen zijn:

		einde voorafgaande week:	
Prima Crêpe loco	39 c.	41 1/2 c.
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	43 1/2 „
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	46 1/2 „
Smoked Sheets loco	37 „	37 1/2 „
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	39 1/2 „
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	42 1/2 „

27 Juni 1921.

**METALEN.
IJZER EN STAAL.**

Maandoverzicht, 25 Juni 1921.

Duitschland. De toestand der Duitse markt schijnt zich nog niet te willen verbeteren.

Nadat in Duitschland het aanvaarden van het ultimatum een zekere ontspanning te weeg bracht, veranderde de toestand echter in zooverre, dat de achtergehouden orders ondergebracht werden. De verwachte langdurige vastheid der markt werd echter nog niet bereikt, doch maken zich factoren bemerkbaar, welke wijzen op een gedeeltelijke vermeerdering der hoeveelheid opdrachten. De groote concurrentie van Frankrijk en België laat zich duidelijk voelen; enige werken konden echter opdrachten boeken, die hun invloed op den levertijd deden gelden.

De toestand der buitenlandsche markt blijft treurig, gezien de groote concurrentie van Frankrijk en België. Ofschon de vrachttarieven naar werden verlaagd, had dit geen invloed op de overzeesche markt, welke niet meer schijnt te kunnen opnemen. Gevolg was natuurlijk wederom sterke inkrimping van arbeidstijd.

Teekenend is wel, dat groote concerns, welke vroeger hun geheelen voorraad ruw-ijzer gebruikten, een groot gedeelte hiervan thans aan de markt brengen. Evenals in de vorige maand, staan de fabrieken voor spoorwegmateriaal, door de groote regeeringsopdrachten, er nog het beste voor. Staaijzer daalde nog verder in prijs.

De draadmarkt werd vaster en opent gunstiger aspecten voor de toekomst.

Het spoorwegverkeer veroorzaakte geen stagnatie en werd overvulling der stations vermeden. De arbeidsverhoudingen veranderden niet. De terughoudendheid op de ertsmarkt bleef bestaan, prijzen van Fransche minetten zakten, ook in Spaansche erts werden geen noemenswaardige contracten afgesloten.

De naburige neutrale markten brachten wel eenige opleving, doch de concurrentie was zoo zwaar, dat tegen prijzen werd afgesloten, welke geen noemenswaardige winstmarge opleverden. De export naar Oostenrijk zal er in de toekomst ook niet beter op worden, door het heffen van invoerrechten in dit land.

Machinefabrieken zijn zeer om arbeid verlegen; als oorzaak hiervoor wordt genoemd de vastgestelde „Ausfuhr-abgabe“.

Frankrijk. Gedurende de laatste maand kreeg men den indruk, alsof de toestand in de Fransche ijzer- en staalindustrie zich verbeterde. Terwijl eenige werken, naar aanleiding van de grootere behoefte, hunne prijzen gingen verhoogen, konden andere ondernemingen daartoe toch nog niet besluiten, hetgeen wel zal liggen aan de Luxemburgsche concurrentie, welke hare ruw-ijzerprijzen nog steeds ver onder de Fransche ruw-ijzerprijzen genoteerd ziet. Door de staking in Engeland en de groote voorraad daar, is van die zijde in het geheel geen concurrentie te vreezen. Door de prijsverlaging van balken hoopt men, dat het bouwbedrijf weer op gang zal komen.

Daarentegen liepen de bestellingen op spoorwegmateriaal zeer terug. De staalgietereien hebben nog zeer te lijden onder vreemde concurrentie.

Nog steeds blijft de Fransche concurrentie tegenover België, wat de export naar Engeland betreft, buitengewoon sterk.

Engeland. De afwezigheid van „het zwarte goud“ drukt nog steeds gevoelig op de ijzer- en staalmarkt, waardoor bijna alle werken gedoemd zijn tot stilliggen of tot één- of tweemaal werken per 14 dagen, hetgeen een niet geringe vermeerdering van bedrijfskosten met zich brengt. De concurrentie bemachtigde zich al meer en meer van de vroeger zoo talrijke verbindingen, zelfs de Dominions vergaven groote opdrachten aan vreemde concurrentie, met name België, daar men niet anders kon, dan de zooveel lagere prijzen van het Continent te accepteren. De besparing was te groot. Het aantal afgesloten zaken op het afgewaste product is tot een minimum geslonken. De loonen in de ijzer- en staalindustrie werden verminderd. De aanvallen van het continent blijven onverminderd voortduren, waarbij in het oog valt, dat Frankrijk aan België de grootst mogelijke concurrentie aandoet. De machine-industrie in Yorkshire maakte op den algemeenen toestand een uitzondering, daar belangrijke Gouvernementsorders binnenkwamen.

De meening heerscht, dat geen export mogelijk is, voordat twee of drie maanden verstreken zijn na de steenkolenstaking, en er hangt veel van af, of de vermindering der loonen zoodanig zal zijn, dat dit, als voornaamste factor, de vreemde concurrentie bestrijden kan. De meeste opdrachten gingen in deze maand naar Duitse werken, speciaal op draadnagels.

België. In aansluiting met het vorige maandbericht, valt hier al dadelijk op te merken, dat de prijzen stabiel bleven, al te groot optimisme is echter niet te rechtvaardigen, wanneer men het oog slaat op de keerzijde der medaille, die ons de groote onopgeloste politieke vraagstukken toont.

Evenals in Duitschland hoort men ook in België reeds van de levertijden van 6—8 weken. Vele opdrachten op rails kwamen binnen uit Denemarken en Argentinië. Draad noteerde iets hooger. Ook hier wordt, evenals in buizen, de Duitse concurrentie minder sterk gevoeld. Toch blijft deze nog van groot gewicht, vooral nu een certificaat van oorsprong voor Duitse goederen in Engeland niet meer verlangd wordt. Hierdoor kunnen de Belgische werken vaak niet concurreren, en zijn de noteringen dan ook zoo scherp mogelijk gecalculerd.

Amerika. De markt blijft flauw, hoewel het bekend worden van eenige vrachtverlaging de stemming iets hoopvoller maakte. Behalve eenige groote aanvragen op platen is er verder weinig of niets te doen in dit artikel. Het eenige teken van leven wordt nog veroorzaakt door eenige groote constructiewerken, welke materiaal noodig hebben. De prijzen zijn vrij vast, alleen die van draadnagels is gevallen. Voor levering op langen termijn is geen vraag, alleen, dat, wat direct noodig is, wordt besteld. Een groote locomotiefabriek bracht nog een verlevendiging door een bestelling op platen, en wordt voor Juli ook hetzelfde verwacht van de automobiellindustrie.

Ook in Amerika werden door de U. S. C. de loonen gedrukt, de statistiek bleef echter een verminderde winstmarge aanduiden.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Ijzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Loed	Zink
27 Juni 1921..	nom.	70.12/6	166.15/-	23.2/6	27.15/-
20 „ 1921..	nom.	71.2/6	166.15/-	22.2/6	26.10/-
28 Juni 1920..	nom.	84.17/6	244.17/6	32.-/-	38.15/-
30 Juni 1919..	nom.	87.-/-	238.10/-	22.7/6	38.15/-
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

**VERKEERSWEZEN.
SCHEEPVAART.
GRAAN.**

Data	Petro- grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Eng- land
20/25 Juni 1921	—	—	—	—	42/6	42/6
13/18 „ 1921	—	—	6/6	6/6	47/6	47/6
21/26 Juni 1920	—	—	—	—	100/-	100/-
23/28 Juni 1919	—	—	f 90.-	8/6 1/2	270/-	62/6 1/2
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

KOLEN.							DIVERSEN.				
Data	Cardiff				Oostk. Engeland		Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birna West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rioler	Rotterdam	Gothenburg					
20/25 Juni '21	—	—	—	—	—	—	20/25 Juni 1921....	27/6	—	—	35/-
13/18 „ '21	—	17/6	17/6	—	7/-	11/6	13/18 „ 1921....	22/6	37/6	—	35/-
21/26 Juni '20	30/-	45/-	50/-	—	—	—	21/26 Juni 1920....	90/-	—	—	—
23/28 Juni '19	28/- ¹⁾	47/6	47/6	48/9	f 10,-	Kr.35-	23/28 Juni 1919....	140/- ¹⁾	150/-	—	—
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-	Juli 1914....	14/6	16/8	25/-	.22/8

¹⁾ Voor Britsche schepen.

ADVERTENTIËN.

NEDERLANDSCHE HYPOTHEEKBANK TE VEENDAM

Gepl. Msch. Kap. f 4.000.000,— DIRECTIE: Mr. G. BROUWER Jzn. Hypotheken ruim f 38.500.000,—
Reserves . . . f 1.238.341,60 en Mr. M. J. BOS. Pandbrieven ruim f 38.000.000,—
KANTOOR: AMSTERDAM, Heerengracht 310; HOOFDAGENTSCHAP: DEN HAAG, Laan van Meerdervoort 62.

5 1/2 % PANDBRIEVEN à 98 % met uitloting à 100 % van minstens 4 % per jaar.

Gelden op eerste hypotheek beschikbaar Rente 6 1/4 %, en een beperkt bedrag à 6 %.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

PASSAGIERS-, VRACHT- EN
POSTDIENSTEN

NAAR

ZUID-AMERIKA
CUBA EN MEXICO

EN

NOORD-AMERIKA

STORK

AfD. DRIJWERK

SPANROLAANDRIJINGEN

Voordeelen:

- Geen slijp — Geen inkorten van riemen
- Geringste belasting van assen, riemen en lagere
- Automatisch gespannen riemen
- Wegvallen van tusschentransmissies

Uit voorraad leverbaar

MACHINEFABRIEK **HENGELO**

Eerste Nederlandsche Hypotheekbriefbank

gevestigd te 's-GRAVENHAGE.

De COUPONS der 4 pCt., 4 1/2 pCt., 5 pCt. en 6 pCt. Algemeene Hypotheekbrieven van de Eerste Nederlandsche Hypotheekbriefbank te 's-Gravenhage, vervallende 1 Juli a.s., zijn van dien dag af betaalbaar.

te 's-Gravenhage:

TEN KANTORE DER BANK,
Lange Vijverberg 9,

te Amsterdam:

bij de ASSOCIATIE CASSA,

te Rotterdam:

bij MARX & Co's BANK.

De praktijk van den Wereld-Graanhandel

DOOR

JAN SCHILTHUIS
Prijs . . . f 4,50

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, R'dam.

N.V. GIPS' HOUTHANDEL, DORDRECHT.

DWARSLIGGERS EN PALEN VOOR ELECTRISCHE GELEIDINGEN.

N.V. GIPS' HOUTBEREIDING, DORDRECHT.

HOUTBEREIDING VOLGENS DIVERSE SYSTEMEN — OPSLAG VAN HOUT
OP HARE TERREINEN AAN HET MALLEGAT, TE DORDRECHT.

CREOSOOT EXPORT-MAATSCHAPPIJ, DORDRECHT.

EXPORT VAN TEEROLIE VOOR HOUTBEREIDING.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Het Bankwezen in Nederlandsch West-Indië

door Mr. G. J. FABIUS

Prijs f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, Rotterdam

